

Naiset ihmisoikeuksien puolesta

Naisjärjestöjen Keskusliitto
– Kvinnoorganisationernas Centralförbund ry
2002–2020

Aura Korppi-Tommola
ja Naisjärjestöjen Keskusliiton työryhmä

Sisällys

1. Naisjärjestöt yhdessä tasa-arvon puolesta	1
Tasa-arvotyötä kaikin keinoin	1
EU-jäsenyys ponnahtauslautana	2
2. Vaikuttamista viestinnän keinoin	3
Tasa-arvoasian neuvottelukunta - Tane	4
Laajenevaa yhteistyötä jäsenjärjestöjen kanssa	5
Sata naista eduskuntaan	5
Naisiin kohdistuva väkivalta on Suomen vakavimpia ihmisoikeusloukkauksia	5
#metoo avasi silmät seksuaalisen väkivallan yleisyydelle	6
Istanbulin sopimus turvaa naisia	7
Vihapuhe on väkivaltaa	8
Prostituutio ja ihmiskauppa kitkettävä	9
Työelämän palkkatasa-arvon toteuduttava	9
3. 110 vuotta naisten ääniä ja toimintaa	11
Naisjärjestöjen Keskusliitto 90 vuotta – valtiovalta arvosti naisjärjestöjen työtä	11
100 vuotta naisten ääniä ja tekoja – Sanomatorilta Sambiaan	11
100 vuotta tiedolla ja taidolla	12
Tasa-arvotiedoilla vaikuttavuutta – Suomi100	15
4. Naisjärjestöt yhteistyössä	21
NYTKIS	21
Verkostot laajentuivat naisjärjestöjen ulkopuolelle	21
5. Kansainvälinen yhteistyö	23
Kansainvälinen Naisliitto ICW	23
Peking oli uuden aikakauden alku	24
Naiset Euroopan unionissa	27
Aktiivista vaikuttamista kansainvälisillä areenoilla	28
6. Yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa	29
Laaja ja vaikuttava naisenergian liitto	29
Naisten laivoille ja koulutuksiin tultiin voimaantumaaan	31
Vaikuttaminen ei kaatunut koronaan	34
7. Puheenjohtajia esikuntineen	35
Päivi Varpasuo	36
Leena Salmensaari	37
Sirkka-Liisa Anttila	38
Eva Biaudet	39
Pääsihteerit ja muu henkilökunta	41
Kasvava henkilöstö	42
8. Talous	43
9. Naisjärjestöjen Suomi, tasa-arvon puolesta taantumusta vastaan	44
Kohokohtia Naisjärjestöjen Keskusliiton ja naisen aseman kehityksestä vuoden 2001 jälkeen	46
Naisjärjestöt yhdessä vahvana	46
Nämä asiat ovat paremmin Suomessa	47
Takaiskuja ja haasteita	48
Julkaisut	49
Lopuksi – Miten paljon 110 vuoteen mahtuukin hyvää muutosta	50
Avslutningsvis – Hur mycket god förändring det går att uppnå på 110 år	52
Liitteet	54
1. Puheenjohtajat ja hallituksen jäsenet	54
2. Henkilöstö	57

Lukijalle

Naisjärjestöjen Keskusliitto on yli 70 järjestön yhteenliittymä, joka kerää voimansa jäsenjärjestöjen yli 400 000 jäsenestä. Kuluneiden 20 vuoden aikana on jäsenmäärä kasvanut yli 20 järjestöllä. Vaikuttamiseen ja viestintään on panostettu voimakkaasti, ja useat pitkäaikaiset tavoitteet ovat nyt lainvalmistelussa. Kannanotot näkyvät mediassa ja tasa-arvoa edistävät kampanjat valloittavat somen aika ajoin.

Vuonna 2021 Keskusliitto juhlii 110-vuotista taivaltaan. Siksi se katsoo myös taaksepäin ja pohtii, mitä sukupuolten tasa-arvossa on saavutettu. Kun järjestö täytti 90 vuotta 2001, julkistettiin **Aura Korppi-Tommolan** kirjoittama tutkimus *Tahdolla ja tunteella tasa-arvoa. Naisjärjestöjen Keskusliitto 1911-2001*. Nyt käsillä oleva samoin professori Aura Korppi-Tommolan ja Naisjärjestöjen Keskusliiton työryhmän kirjoittama teos on katsaus sen jälkeiseen historiaan ja tarkoitettu kaikille naisten oikeuksien kehityksestä sekä järjestövaikuttamisesta kiinnostuneille. Siinä kuvataan erästä murroskautta tasa-arvokehityksessä ja Naisjärjestöjen Keskusliiton toiminnan laajentumista. Samalla nähdään, miten paljon maailma on muuttunut 20 vuodessa.

Työ naisten oikeuksien puolesta jatkuu uudella 2020-luvulla. Toiminta alkoi siitä, kun naiset tuskastuivat aikansa epäkohtiin, kokoontuivat yhteen, sopivat tavoitteista ja käärivät hihansa. Tuolloin 110 vuotta sitten naiset haaveilivat oikeudesta kaikkiin ammatteihin ja virkoihin, työtekemisestä ilman aviomiehen lupaa ja kunnallisesta äänioikeudesta. Työ jatkuu ja sitä tehdään edelleen yhdessä, jotta tulevaisuudessa kaikilla naisilla olisi väkivallasta vapaa elämä, sama palkka samanarvoisesta työstä ja samat mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa. Tavoitteet ovat korkealla, koska aina voi unelmoida ja koska sitkeä työ yleensä tuottaa tuloksia.

**

Tekijällä on ollut yhteistyössä mukana liiton 110-vuotisjuhlatoimikunta, toimikunnan puheenjohtaja **Riikka Vackerin** johdolla. Siihen kuuluivat myös Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja **Eva Biaudet**, varapuheenjohtajat **Larisa Arminen** ja **Tuula Pohjola**, viestintätoimikunnan puheenjohtaja **Satu Keiski-Toni** ja pääsihteeri **Terhi Heinilä**. Työssä mukana ovat olleet myös liiton työntekijät vaikuttamisen koordinaattori **Annika Hinkkanen**, projektipäällikkö **Liisa Ketolainen**, projektikoordinaattori **Karoliina Paakkinen**, viestinnän koordinaattori **Salla Kajanmaa** ja järjestöpäällikkö **Anniina Vainio** sekä liiton edellinen pääsihteeri **Leena Ruusuvuori**. Kaikille heille esitämme lämpimän kiitoksen!

Ylpeänä saavutuksista ja innokkaina jatkamaan työtä sukupuolten tasa-arvon puolesta.

Helsingissä 1.11.2021

professori Aura Korppi-Tommola ja Naisjärjestöjen Keskusliiton työryhmä

Till läsaren

Kvinnoorganisationernas Centralförbund är en sammanslutning med över 70 medlemsorganisationer som får sin kraft från över 400 000 medlemmar. Under de senaste tjugo åren har antalet medlemmar ökat med över tjugo organisationer. Förbundet har satsat mycket på påverkan och kommunikation, och flera av våra långsiktiga mål har nu nått lagberedningen. Ställningstagandena syns i medierna och jämställdhetskampanjerna intar sociala medier med jämna mellanrum.

År 2021 firar Centralförbundet sin 110-åriga historia. Därför blickar det också bakåt och reflekterar över vad det har uppnått i fråga om jämställdhet. När förbundet fyllde 90 år 2001 publicerades studien *Tahdolla ja tunteella tasa-arvoa. Naisjärjestöjen Keskusliitto 1911–2001* av **Aura Korppi-Tommola**. Detta nya verk, även det skrivet av professor Aura Korppi-Tommola och en arbetsgrupp vid Kvinnoorganisationernas Centralförbund, ger en översikt över de senaste tjugo åren och riktar sig till alla som är intresserade av hur kvinnornas rättigheter har utvecklats och hur organisationernas påverkansarbete går till. I den beskrivs en brytningstid inom jämställdhetsutvecklingen och en utvidgning av Kvinnoorganisationernas Centralförbunds verksamhet. Samtidigt ser vi hur mycket världen har förändrats på tjugo år.

Arbetet för kvinnornas rättigheter fortsätter under 2020-talet. Det fick sin början när kvinnorna tröttnade på missförhållandena, samlades, ställde upp mål och kavlade upp ärmarna. Då för 110 år sedan drömde kvinnorna om rätt till alla yrken och tjänster, om att få jobba utan makens tillstånd och om rösträtt i kommunalval. Arbetet fortsätter och det görs fortsättningsvis tillsammans, för att alla kvinnor i framtiden ska kunna leva ett liv utan våld, få lika lön för likvärdigt arbete och ha samma möjligheter att delta och påverka. Målen är högt ställda, för man kan alltid drömma och för att ihärdigt arbete vanligen ger resultat.

**

Skribenten har samarbetat med förbundets 110-årsjubileumskommitté under ledning av kommitténs ordförande **Riikka Vacker**. I kommittén ingick också Kvinnoorganisationernas Centralförbunds ordförande **Eva Biaudet**, vice ordförandena **Larisa Arminen** och **Tuula Pohjola**, kommunikationskommitténs ordförande **Satu Keiski-Toni** och generalsekreterare **Terhi Heinilä**. I arbetet medverkade också förbundets medarbetare påverkanskoordinator **Annika Hinkkanen**, projektchef **Liisa Ketolainen**, projektkoordinator **Karoliina Paakkinen**, kommunikationskoordinator **Salla Kajanmaa** och organisationschef **Anniina Vainio** samt förbundets tidigare generalsekreterare **Leena Ruusuvoori**. Vi riktar ett varmt tack till dem alla!

Vi är stolta över framgångarna och ivriga att fortsätta arbetet för jämställdhet.

Helsingfors 1.11.2021

professor Aura Korppi-Tommola och arbetsgruppen vid Kvinnoorganisationernas Centralförbund

1. Naisjärjestöt yhdessä tasa-arvon puolesta

Suomessa elettiin tasa-arvokysymyksissä myönteisen kehityksen kautta 2001, kun Naisjärjestöjen Keskusliitto (NJKL) täytti 90 vuotta. Suuri osa 1800-luvulla syntyneen naisasialiikkeen vaatimuksista oli saavutettu ainakin lainsäädännön tasolla, ja järjestö katsoi valoisasti tulevaisuuteen. Suomi oli ollut esikuva muille maille jo 1911, kun se liittyi kansainväliseen yhteistyöhön International Council of Women -järjestössä (ICW). Se johtui lähinnä Suomen naisten 1906 saamasta äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta.

Ensimmäisinä vuosikymmeninä Keskusliitto edisti ennen kaikkea naisten oikeutta ansiotyöhön ja naimissa olevan naisen oikeustoimikelpoisuutta. Sen lisäksi Liitto työskenteli monella rintamalla naisten arkielämän helpottamiseksi. Se tuki kotitaloustyön rationalisointia ja auttoi 1920-luvulla ensimmäiset naiset poliisivoimiin, jotta naiset saivat inhimillistä kohtelua joutuessaan vaikeuksiin. Seksuaaliterveyttä koskevaan valistustyöhön panostettiin, vaikkakin hieman moralisoivassa hengessä. Naisten oikeudet laajentuivat ja esteet naisten yhteiskunnalliselta osallistumiselta poistuivat vähitellen. Äitiysvapaita ja päivähoitoa pidennettiin toisen maailmansodan jälkeen ja jälleen 1970-luvulla, kun teollistuva ja kaupungistuva Suomi tarvitsi naisten työpanosta. Se taas johti 1960-luvulla uuden naisliikkeen syntyyn erillään perinteisestä naisasialiikkeestä. Keskusliitto otti esille naisten oikeuden pappisvirkaan jo 1950-luvulla. Taistelu oli pitkä ja päättyi naisten voittoon vasta 1988, jolloin ensimmäiset naiset vihittiin pappisvirkaan.

Naisten kansainvälisen yhteistyön tuloksena Suomi lähetti naisia 1920-luvulta lähtien Kansainliiton kokouksiin, ja kansainvälinen naisliitto (International Council of Women, ICW) sai toisen maailmansodan jälkeen tarkkailijan aseman YK:n talous- ja sosiaalineuvosto ECOSOCissa. ICW:n toiminta kohdistui 1960-luvulta lähtien kehittyvien maiden naisten oikeuksien edistämiseen. Siitä tuli läntisen maailman ja kehittyvien maiden naisjärjestöjen yhteiselin, kun Neuvostoliitto ja sen vaikutuspiiriin jääneet Itä-Euroopan maat eivät osallistuneet sen toimintaan. Kansainvälisen edustamisen selkeyttämiseksi perustettiin 1988 *Naisjärjestöt Yhteistyössä – Kvinnoorganisationer i samarbete* eli NYTKIS- verkosto, johon kuuluvat eduskunnassa edustettuina olleiden puolueiden naisjärjestöt, Naisjärjestöjen Keskusliitto, Naisasia-liitto Unioni ja Sukupuolen Tutkimuksen Seura.

Keskusliitto otti esille naisten oikeuden pappisvirkaan jo 1950-luvulla. Taistelu oli pitkä ja päättyi naisten voittoon vasta 1988, jolloin ensimmäiset naiset vihittiin pappisvirkaan.

Tasa-arvotyötä kaikin keinoin

Suomessa naisasiajärjestöt ovat ajaneet sukupuolten tasa-arvoa rauhanomaisin keinoin. Täällä ei koskaan ajauduttu väkivaltaisuuksiin monien muiden maiden tavoin. On luotettu lainsäädännön ja asenteiden muutokseen, kunhan epäkohdat on osoitettu. Avuksi on otettu tilastot, seminaarit, esitelmätilaisuudet, näyttelyt ja tiedotteet. Syvintä vaikuttamista kuitenkin on suunnitelmallinen ja aktiivinen verkostoituminen ja sitä kautta suora vaikuttaminen. Keskusliiton yksi tehtävä on tiedon levittäminen jäsenjärjestöihin, joita oli vuosituhanen alussa noin 60 ja niihin kuului yhteensä satoja tuhansia naisia. Yhdessä he muodostavat valtavan vaikuttajaryhmän.

Naisjärjestöjen pitkän linjan työtä on naisten aktivoiminen politiikkaan ja äänestämään. Liitto on julkaissut vaalisloganeita 1980-luvun lopulta lähtien, jolloin *Kehu nainen päivässä – Beröm en kvinna per dag* aloitti sarjan. Päinvastoin kuin monet muut järjestöt Keskusliitto on pysynyt yhtenä kaksikielisenä yhteenliittymänä.

Tietyt teemat ovat olleet Naisjärjestöjen Keskusliiton työssä toistuvia vuosikymmenestä toiseen. Näitä ovat ennen kaikkea naisten määrän lisääminen päättävillä paikoilla, tasaisempi hoivavastuu, sama palkka samasta ja samanarvoisesta työstä, sukupuolivaikutusten arviointi eläke- ja sosiaalipoliittisissa uudistuksissa sekä naisten terveys ja oikeus päättää omasta kehostaan. Naisiin kohdistuva väkivalta on myllynkivi, jota Liitto jäsentensä kanssa kääntää vuodesta toiseen. Mukaan on tullut myös uusia haasteita, kuten ilmastonmuutos ja digitalisaatio.

Juristit Anneli Winter-Mäkinen ja Marja Iho olivat merkittäviä naisjärjestövaikuttajia. Kuva Leena Ruusuvuoren kotiarkisto.

EU-jäsenyys ponnahtuslautana

Naisjärjestöjen Keskusliitosta on tullut arvostettu asiantuntija ja toimija suomalaisen yhteiskunnan pyrkiessä yhä lähemmäs kansalaisten yhdenvertaisuutta ja ihmisoikeuksien toteutumista. Keskusliitto tuottaa tietoa sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta poliitikoille, valtion- ja kuntien virkailijoille sekä tiedotusvälineille. Se ajaa naisten oikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa lainsäädännössä ja käytännön elämässä yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa. Se välittää jäsenjärjestöille tietoa ajankohtaisista kansallisista ja kansainvälisistä asioista. Lisäksi se ohjaa jäsenjärjestöjään yhteistyöhön.

Ilmapiiri oli myönteisen odottava uuden vuosituhannen alkaessa. Positiiviseen ilmapiiriin vaikutti myös Suomen jäsenyys Euroopan unionissa. Unionissa nimittäin korostetaan ruohonjuuritason äänen kuulemista ja viranomaisten yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa. Suomessa oli perinteisesti luotettu julkiseen valtaan ja sen kykyyn huolehtia kansalaisten yhdenmukaisesta kohtelusta ja hyvinvointipalveluista ja Kolmatta sektoria pidettiin marginaalisena. Tilanne muuttui Suomen EU:hun liittymisen jälkeen.

Kansainväliset järjestöt, kuten YK ovat olleet hyvä tuki, koska Suomi pyrkii noudattamaan kansainvälisiä sopimuksia. Viime vuosina kunniahiimon tason voi katsoa tässä alentuneen. YK hyväksyi 1979 naisten oikeuksia koskevan sopimuksen (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, CEDAW). Suomen oli muutettava useita lakeja ja säädettävä tasa-arvolaki ennen kuin sopimus voitiin ratifioida 1986. Naisjärjestöjen Keskusliitto osallistui taustatyöhön asian etenemiseksi ja monet jäsenjärjestöjen jäsenet valvoivat lain toteuttamista valtionhallinnossa ja muilla työpaikoillaan. Tätä työtä johti Keskusliiton puheenjohtajana 1985–1987 toiminut opetusministeriön juristi **Anneli Winter**.

2. Vaikuttamista viestinnän keinoin

Liiton toimintalinjauksiin perustuva kokonaisviestinnän strateginen suunnittelu voimistui puheenjohtaja **Eva Biaudet**'n kaudella. Vuotuiset viestinnän suunnitelmat edellyttivät tarkkaa toimintaympäristön luotaamista, jatkuvaa muutosalmiutta ja kohderyhmäanalyysijä. Tavoitteena oli entistä laajemmin tunnettu ja tunnustettu Naisjärjestöjen Keskusliitto, jonka puoleen käännytään ja jolta pyydetään neuvoa niin lainsäädännön tueksi kuin yhteistyökumppaneiden keskuudessa. Viestinnän perustana oli proaktiivisuus, asiantuntemus ja nopeus. Yleisöt määrittivät viestinnän keinot ja kanavat. Sosiaalisen median kanavien käyttö arkipäiväistyi ja medianäkyvyyden tarkka seuranta tunnisti niin digitaalisessa kuin sosiaalisessa mediassa viestinnän onnistumiset ja haasteet. Mainosarvolla mitattuna näkyvyys ylsi vuonna 2020 jo 972 000 euroon.

Yhteistyöverkostojen järjestelmällinen rakentaminen, ammattitaitoinen lobbaus ja mediaviestintä voimistuivat **Terhi Heinilän** pääsihteerikaudella. Media-aamiaiset kokosivat toimittajat keskustelemaan ajankohtaisista tasa-arvoon ja ihmisoikeuksiin liittyvistä kysymyksistä. Jäsenjärjestöyhteistyö vahvistui niin järjestöjohdon foorumissa kuin järjestöviestijöiden verkoston koulutustilaisuuksissa. Aktiivinen viestintä ajankohtaisista teemoista yhdessä lähes 70 jäsenjärjestön kanssa tuki viestinnän perillemenoja ja asennemuutosta.

Keskusliitto vaikuttaa ja antaa lausuntoja lainsäädäntöä uudistettaessa. Keskusliitto antoi 2002–2019 kahdeksan lausuntoa ja 14 kannanottoa koskien naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja 11 lausuntoa ja kahdeksan kannanottoa, jotka koskivat prostituutiota ja ihmiskauppaa.

Kansainvälinen työ ihmiskauppaa vastaan otti 2021 merkittävän askeleen, kun CEDAW:in uusi suositus 38 haastoi valtiot tarttumaan kaikkiin

mahdollisiin toimiin naisiin kohdistuvan ihmiskaupan ja prostituution hyväksikäytön lopettamiseksi. Tämä velvoittaa jäsenvaltiota, kuten Suomea, työskentelemään aktiivisemmin ihmiskaupan poistamiseksi. Tämä oli hyvä tuki liiton vaikuttamistyölle ihmiskaupan vastaisessa työssä.

Lausuntojen ja kannanottojen määrä on viime vuosina lisääntynyt merkittävästi. Lisäksi vuosina 2002–2019 annetuista 212 lausunnosta ja kannanotosta suuri osa eli 97 kpl liittyy yleisesti lainsäädännön kehittämiseen, johon on haluttu mukaan uudistusten vaikutus naisten asemaan ja elämään. Loput 74 kannanottoa ja tiedotetta ovat koskeneet Keskusliiton omia uutisia, kuten puheenjohtajanimityksiä ja jäsenkunnan lisäyksiä. Tilanne muutui 2020, kun pandemia esti ihmisten lähikontaktit. Silloin otettiin käyttöön digitaalinen viestintä, johon oli onneksi panostettu jo vuodesta 2015 lähtien. Tiedotteiden, kannanottojen ja lausuntojen määrä kasvoi.

Vuonna 2020 liitto tuplasi lausuntojen määrän, laati 23 kannanottoa sekä järjesti kuusi webinaaria. Monet lausunnot vahvistavat liiton ääntä tärkeissä lainsäädäntöuudistuksissa ja tarkka argumentointi päättyi myös sitaateiksi uutisiin. 2020 lausunnot käsittelivät koronaviruksen vaikutuksia naisiin ja sukupuolten tasa-arvoon sekä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja sen vastaisia toimia, kuten seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistusta, vihapuhetta ja viharikoksia. Tämän lisäksi esillä olivat sukupuoliteuta ammattinimikkeistä luopuminen, translain uudistus alaikäisten oikeudet huomioiden, urheilun palkkatasa-arvo sekä naisjärjestöjen rahoituksen tasokorotus.

Liiton viestintä on vuosikymmenen loppua kohden muuttunut rohkeammaksi, ja yhteiset viestit saadaan mediaan nopeammin.

Naisjärjestöjen johdon foorumi vuodelta 2018. Foorumi järjestetään vuosittain Naisjärjestöjen Keskusliiton jäsenjärjestöjen johdolle osana tiedonvaihtoa ja yhteisiin kampanjoihin sitoutumista. Kuva Paula Ojansuu.

Tasa-arvoasian neuvottelukunta - Tane

Julkisuus ja epäkohtien esilletuominen ja tilastot ovat vaikuttamisen työkaluja. Vuosien mittaan naisjärjestöjen asiantuntemus on kasvanut ja ne ovat saaneet tuekseen sukupuolentutkimuksen tutkijoita. Naisjärjestöjen Keskusliitosta tulikin vuosikymmenten saatossa arvostettu asiantuntija tasa-arvokysymyksissä. Eräs saavutus oli, kun Keskusliiton edustaja nimettiin 2001 tasa-arvoasiain neuvottelukuntaan, Taneen - siis noin 30 vuotta sen jälkeen, kun se oli perustettu. Siinä oli aiemmin ollut lähinnä eduskuntapuolueiden edustajia. Tanen työhön osallistumisessa on kaksi ulottuvuutta. Ensinnäkin naisjärjestöjen laaja asiantuntemus tuli Tanen käyttöön, ja sille näytti olevan tarvetta. Toisaalta Tane on myös informaatiokanava, jota myöten liitto saa tietoa valmisteilla olevista asioista.

Valitettavasti viime vuosina naisten oikeuksien haastaminen näkyy myös Tanen työssä. Sukupuolineutraaliuden korostaminen saattaa ohittaa tutkimustiedon esimerkiksi väkivallan sukupuolisuudesta. Paljon aikaa kuluu perusasioiden läpikäymiseen tulevaisuuden kuumien kysymysten pohtimisen sijaan. Päätöksentekoon on tullut

mukaan äänestäminen, kun aiemmin päästiin yksimielisyyteen keskustelemalla. Pääsihteeri **Hannele Varsan** mukaan ilmapiiri on muuttunut eikä enää ole itsestään selvää, että yhteinen päämäärä olisi sukupuolten tasa-arvon edistäminen.

Liitto nostaa viestinnässään esiin jäsenjärjestöjen ja yhteistyökumppanien tapahtumia ja julkaisuja. Keskusliiton Facebook-sivu ja Twitter-tili ovat myös *Tasa-arvotiedoilla vaikuttavuutta* -hankkeen viestintäkanavia, joissa kerrotaan hankkeen ajankohtaisista asioista ja uusista tasa-arvotiedoista. Sosiaalisen median kautta tavoitetaan sellaisia ihmisiä, jotka eivät aktiivisesti seuraa liiton toimintaa tai kuulu jäsenjärjestöihin. Somessa liitto käyttää tunnisteita #naisjärjestöt, #naisetvapaiksi ja #tasaarvotiedot.

Keskusliiton asiantuntemus tuli hyvin käyttöön vuoden 2019 eduskuntavaalien jälkeen, kun hallitusohjelmaa laadittiin. Valtaosa liiton laajoista ja konkreettisista tavoittelustauksista on mukana Marinin hallitusohjelmassa 2019–2023. Monet hallitusohjelman naisten oikeuksien teemoista ovat olleet naisjärjestöjen tavoitteita jo vuosikymmenten ajan.

Laajenevaa yhteistyötä jäsenjärjestöjen kanssa

Yksi tärkeimmistä viestinnän muodoista on yhteisöviestintä jäsenjärjestöjen kanssa. Aktiivinen vuoropuhelu on tietoinen valinta, jolla pyritään paitsi tehokkaampaan vaikuttamiseen myös vastavuoroiseen tukemiseen. Tämän vuoksi kehitettiin yhteistyön toimintatapoja kuten vuotuinen Naisjärjestöjen johdon foorumi, jossa keskustellaan jäsenjärjestöjen puheenjohtajien ja toiminnanjohtajien kanssa keskeisimmistä tavoitteista. Liitto järjestää säännöllisesti jäsenjärjestöjen viestinnästä vastaaville verkostokokouksia. Tilaisuuksissa viedään eteenpäin liiton yhteisiä viestejä ja koulutaudutaan. Liitto järjestää säännöllisesti myös muita lähi- ja etätalaisyksii jäsenistöille.

Naisjärjestöjen Keskusliitolla, pääsihteeri Terhi Heinilällä ja puheenjohtaja Eva Biaudet'illa on tuhansia seuraajia Twitterissä. Facebookissa liitolla on lähes 4000 tykkääjää. Kuviin perustuva Instagram otettiin käyttöön 2019 keväällä ja 2020 seuraajamäärä oli kivunnut yli tuhanteen.

Koronavuonna 2020 liitto mainittiin median kirjoitetuissa uutisissa Suomessa ja ulkomailla 161 kertaa. Liiton potentiaalinen medianäkyvyys vuonna 2020 oli kaikkiaan 848 miljoonaa ja mainosarvo noin 700 000 euroa. Liitto seuraa tarkasti viestien läpi menoa mediassa ja sosiaalisessa mediassa. Viestit kertaantuvat, kun jäsenjärjestöt ja yhteistyökumppanit jakavat viestejä omissa kanavissaan. Liiton tunnettuus valtakunnallisessa mediassa on kasvanut. Lisäksi liiton puheenjohtaja, pääsihteeri ja asiantuntijat vierailevat television ja radion ajankohtaisohjelmissa. Liiton viestintä on vuosikymmenen loppua kohden muuttunut rohkeammaksi, ja yhteiset viestit saadaan mediaan nopeammin.

Sata naista eduskuntaan

Naisten osuus kansanedustajista nousi 1991 lähes 40 prosenttiin ja oli 2019 ennätyskelliset 46 prosenttia, mutta 50 prosentin osuus pysyy yhä unelmana. Osittain kehitys on ollut kielteistä. Suomi oli vuonna 2018 yksi harvoista EU-maista, joissa tasa-arvokehitys taloudellisen ja yhteiskunnallisen vallan osalta oli mennyt taaksepäin Euroopan tasa-arvoinstituutti EIGE:n tasa-arvoindeksillä mitattuna. Samasta syystä Suomen sijoitus laski myös Maailman Talousfoorumin vuosittaisessa mittauksessa 2018. Tätä aikaa leimasi liiton jo motoksi muodostunut *tasa-arvon takapakki on pysäytettävä*. Mediakin ryhtyi käyttämään sitä.

Vuonna 2019 Suomen hallituksen viisi puoluejohtajanaista herättivät huomiota maailmalla,

ja Suomi ohitti jopa Pohjoismaiden hallitukset maiden välisessä imagokisassa. Tärkeintä olisi kuitenkin naisten osuuden normalisoiminen. Liiton työ tähtääkin siihen, että jatkossa naisten tasapuolinen edustus on osa poliittista arkea.

Vuoden 2021 kuntavaaleihin valmistauduttiin haastamalla ehdokkaat sitoutumaan ainakin yhteen tasa-arvotekoon, kuten tyttöjen häirintään puuttumiseen, tekoihin vihapuhetta vastaan ja vaatimaan parempia sote-alan työoloja, maksutonta ehkäisyä sekä maahan muuttaneiden naisten työllistymistä.

Kuntavaaleissa naisten osuus on perinteisesti ollut alhaisempi kuin valtakunnallisissa vaaleissa. Vuoden 2017 vaaleissa valituista valtuutetuista 39 prosenttia oli naisia, mutta 2021 naisia valittiin 40 prosenttia. Helsingissä naiset saivat enemmän ääniä kuin koskaan aiemmin ja naisten osuus valtuutetuista nousi 56 prosenttiin. Euroopan parlamentin jäsenistä on naisia 40,4 prosenttia, ja Suomen 13 edustajasta seitsemän on naisia. Näillä luvuilla Suomi on muiden Pohjoismaiden kanssa melko tasa-arvoinen maa. Tosin Suomi lähetti pitkään vain miehiä komissaariksi, kunnes naisjärjestöjen voimakkaan painostuksen jälkeen vuonna 2019 ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin valita nainen.

Jutta Urpilaisesta tuli Suomen ensimmäinen nainen komissaarina. Valtioneuvoston jäsenistä on pääsääntöisesti noin puolet ollut naisia vuosittain vaihteen jälkeen. Nykyisessä (2021) naisten johtamassa hallituksessa on 11 naista ja 8 miestä.

Naisiin kohdistuva väkivalta on Suomen vakavimpia ihmisoikeusloukkauksia

Suomi on saanut kansainvälisiltä organisaatioilta kuten YK:lta ja Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä GREVIO:lta useita huomautuksia siitä, ettei maan poikkeuksellisen yleistä väkivaltaa ole riittävän ponnekkaasti yritetty vähentää. Naisjärjestöt ovat puuttuneet asiaan useissa kampanjoissaan ja kannanotoissaan. Ne ovat vaatineet viranomaisia monella tavalla puuttumaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan perheessä, parisuhteessa ja kodin ulkopuolella. Yhteistyö viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen kanssa on tässä asiassa ollut avainasemassa. Useiden ministeriöiden laatimat *Usko, toivo, hakkaus* -katsaukset vuosilta 1998 ja 2005 osoittivat selkeästi sekä perheväkivallan että muun naisiin kohdistuvan väkivallan ja seksuaalisen häirinnän olevan melko yleistä.

Edistystäkin on tapahtunut, kuten kotona tapahtuvan pahoinpitelyn säätäminen virallisen

Toimisto vahvistui, kun yhteiskuntatieteen maisteri Sonja Tihveräinen tuli järjestösihteeriksi. Hän oli Narinkkatorilla myös Valoa, ei väkivaltaa (Silent Witness) -tilaisuudessa, jossa kunnioitettiin kotiväkivallan uhreja. Kuva Sonja Raunio.

syytteen alaiseksi vuonna 2011. Tällöin vastuuta otettiin pois uhrilta, jonka ei tarvitse päättää, syytetäänkö pahoinpitelijää vai ei. Poliisit, syyttäjät ja tuomarit eivät kuitenkaan edelleenkään tiedä lähisuhte- ja perheväkivallan sukupuolittuneesta luonteesta tarpeeksi. On yhä tabu todeta, että suurin osa perheväkivallan tekijöistä on miehiä ja uhrin naisia. Esimerkiksi Ruotsissa ja eurooppalaisessa naisjärjestötyössä käytetään termiä mäns våld mot kvinnor tai male violence against women, jotta ilmiön sukupuolittuneisuus tulisi esiin.

Väkivallan kitkeminen pois on vaikeaa, ellei asian taakse saada laajaa asenneilmaston muutosta ja miesten aktiivista panosta väkivaltaan puuttumiseen. Hyvä alkua on miesten *Lyömätön linja* -hankkeessa, jossa miehet itse pyrkivät muuttamaan käytöstään. Hyvä esimerkki on Keskusliiton jäsenjärjestö Lyömätön Linja Espoossa. Se on tarkoitettu miehille, jotka ovat käyttäneet tai pelkäävät käyttävänsä väkivaltaa perheessään tai muussa läheisessä suhteessa. Osa ongelmaa on se, että miehet sulkevat silmänsä lähipiirissä tapahtuvasta väkivallasta ja ovat väärellä tavalla solidaarisia toisilleen.

Erityisesti 2000-luvun alussa merkittäviä olivat naisjärjestöjen yhteiset kampanjat, kuten *Valoa ei väkivaltaa* -kampanja. Kampanja, jossa puolustetaan naisten ihmisoikeuksia, ruumiillista koskemattomuutta ja oikeutta väkivallattomaan elämään kulminoituu syksyisin pimeimpään aikaan YK:n väkivallan vastaisena päivänä 25.11. Tuona päivänä sytytetään vuosittain Helsingissä ja eri

**On yhä tabu todeta,
että suurin osa
perheväkivallan tekijöistä
on miehiä ja uhrin naisia.**

puolilla maata kynttilä ja Helsingissä pystytetään naisten kuvat jokaista sinä vuonna väkivaltaisesti kuolleen naisen muistolle. Keskusteluun nostettavat teemat vaihtuvat vuosittain. Keskusliitto kiinnitti 2012 huomion perhesurmien ehkäisemiseen, kun oli sen vuoro organisoida tapahtuma.

Naisjärjestöjen ehdoton kanta on, että kaikki väkivalta, niin fyysinen kuin psyykinenkin ja niihin liittyvä alistaminen olisi kitkettävä pois hyvinvointiyhteiskunnasta ja koko maailmasta. Keskusliitto on tuonut esiin, ettei sovittelu sovi lähisuhteväkivaltaan. Sovittelussa väkivaltaa kokenut osapuoli tuntee olevansa pakotettu sopimaan, ja halu pitää perhe yhdessä saattaa ylittää turvallisuustarpeen.

#metoo avasi silmät seksuaalisen väkivallan yleisyydelle

Merkittävimpiä naisten oikeuksien ilmiöitä 2000-luvun alussa oli #metoo-keskustelu. Ilmiön juuret ulottuvat 2007 Yhdysvaltoihin, jossa kansalaisaktivisti Tarana Burke nosti esiin seksuaalisen ahdistelun yleisyyttä käyttämällä me too -ilmausta. Hänen kannustuksestaan uhrin toivat esiin kokemuksiaan. Pankki räjäytettiin 2017, kun yhdysvaltalainen näyttelijä Alyssa Milano kehotti kaikkia ahdistelua kokeneita jakamaan #metoo-aihetunnisteen sosiaalisessa mediassa. #metoo-keskustelu levisi kuin tulipalo ja varsinkin 2018 liikehdintä aiheesta oli laajaa. Metoon vaikuttavin muutos oli se, että tekijän vastuu tunnustettiin ja taakkaa siirrettiin pois uhrilta. Ilmiön laajuus on lisännyt painetta puuttua ahdisteluun ja siirtänyt keskustelua yksilöistä kohti rakenteita. Ahdistelu nähdään entistä enemmän osana laajempaa kulttuuria, joka lähtökohtaisesti syrjii naisia ja vähemmistöjä.

Istanbulin sopimus turvaa naisia

Yhteisymmärrys naisin kohdistuvan väkivallan vähentämisestä sai merkittävän rajapyykin 2011. Silloin solmittiin *Istanbulin sopimus* eli Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. Keskusliiton pääsihteeri **Leena Ruusuvoori** oli mukana tekemässä taustatyötä sopimuksen aikaansaamiseksi. Se tuli Suomessa ratifioituna voimaan elokuussa 2015. Tämä laaja-alainen sopimus velvoittaa valtioita monella tavalla, kuten tarjoamaan väkivallan uhreille matalan kynnyksen palveluita.

Yksi tällainen on Suomen *Nollalinja*, johon väkivallan uhrin voivat soittaa maksutta. Matalan kynnyksen palveluita väkivaltaa kokeneille Keskusliiton jäsenjärjestöistä järjestävät mm. Monika-Naiset liitto ry ja Naisten Linja ry. Sopimus velvoittaa perustamaan riittävästi turvakoteja ja seksuaalisen väkivallan uhreille tarkoitettuja tukikeskuksia. Vainoaminen on kiellettävä ja pakkoavioliittojen mitätöinti on tehtävä mahdolliseksi. Pakkoavioliitot ja alaikäisten avioliitot ovat kiellettyjä, jälkimmäinen kielto tuli Suomessa lainsäädäntöön 2018, kun naisjärjestöt sitä vaativat. Samalla pystytään estämään nuorten – sekä tyttöjen että poikien – näennäisen suostumuksen alle piilotetut pakkoavioliitot.

Monet Istanbulin sopimuksen vaativat muutokset ovat Suomessa vielä tekemättä. Lähisuhdeväkivallassa käytetään yhä yleisesti sovittelua, hylätty lähestymiskieltohakemus maksaa uhrille 260 euroa eikä seksuaalirikoslakia ole vielä päivitetty suostumusperustaiseksi. Lakia kuitenkin työstetään parhaillaan oikeusministeriössä, ja tässä liiton seikkaperäinen juridinen lausunto on ollut merkittävä tuki lainsäätäjille. Liitto on korostanut Ruotsin mallia, jossa suostumusperäinen seksuaalirikoslainsäädäntö on ollut voimassa 2018 lähtien. Naisjärjestöjen Keskusliitto on vaatinut pakkoavioliittojen mitätöinnin mahdollisuutta ja lähestymiskiellon tehokkaampaa valvontaa. Lainsäädännön uudistamistyö on parhaillaan käynnissä.

Suomessa on perustettu useita turvakoteja vuoden 2015 jälkeen. Julkinen sektori ja yhdistykset ylläpitävät niitä ja valtio vastaa niiden kustannuksista. Niiden tiheys ei vielä täytä sopimuksen edellyttämää yhtä paikkaa 10 000 asukasta kohti. Pääkaupunkiseudulla noin neljännes asukkaista on ulkomaalaistaustaisia ja 11 prosenttia miehiä; suurin osa on siis kantasuomalaisia naisia. Ikävä kyllä Turkki irtisanoutui omalla maaperällä solmitusta Euroopan neuvoston Istanbulin

**Naisjärjestöjen
Keskusliitto on vaatinut
pakkoavioliittojen
mitätöinnin
mahdollisuutta
ja lähestymiskiellon
tehokkaampaa valvontaa.
Lainsäädännön
uudistamistyö on
parhaillaan käynnissä.**

sopimuksesta 2021. Naisjärjestöjen Keskusliiton jäsenjärjestö Monika-Naiset liitto ylläpitää omaa maahanmuuttaneiden naisten turvakotia, joka on toistaiseksi ainoa vain naisille tarkoitettu turvakoti Suomessa. Tämä on kansainvälisesti erikoista ja johtuu siitä, että turvakotitoiminta lähti liikkeelle muualla naisten turvallisuuden takaamisesta ja Suomessa lasten suojelemisesta.

Valtiovalta pyrkii ehkäisemään ja puuttumaan perhe- ja parisuhdeväkivaltaan poikkihallinnollisilla ohjelmilla. Sellaisia toteutettiin esimerkiksi vuosiksi 1998-2002 ja 2008-2011 laadituilla ohjelmilla. Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaisesti naisiin kohdistuvan väkivallan torjumista on taas kerran pohdittu. Oikeusministeriöön perustettiin työryhmä, joka laati naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman 2020-2023. Ohjelmassa keskitytään väkivallan ennaltaehkäisyyn ja tekijöiden kuntoutukseen, toistuvan väkivallan uhrien suojaamiseen sekä kunniaan liittyvään ja digitaaliseen väkivaltaan. Näihin sisältyy verkkoviha- ja häirintä. Pääsihteeri Terhi Heinilä kutsuttiin työryhmään, joka myös seuraa ohjelman toteuttamista. Hän on ainoa valtionhallinnon ulkopuolelta kutsuttu jäsen.

Rouva Tellervo Koivisto ja ministeri Elisabeth Rehn sekä Keskusliiton puheenjohtaja Eva Biaudet ja pääsihteeri Terhi Heinilä puhuivat Naisjärjestäjien Keskusliiton ja tasa-arvoasiain neuvottelukunnan Tasa-arvotiedoilla vaikuttavuutta -hankkeen työelämän seksuaalista häirintää käsittelevässä kansainvälisen naistenpäivän tilaisuudessa 8.3.2019 Helsingissä. Kuva Paula Ojansuu.

Vihapuhe on väkivaltaa

Vihapuhe on ollut viime vuosien suurimpia teemoja niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Politico-lehti julkaisi 2021 sotilasliitto Naton tutkimuksen, jonka mukaan Suomen naisvetoiseen hallitukseen kohdistuu jatkuva vihakampanja sosiaalisessa mediassa. Medioissa tätä luonnehdittiin valtavaksi naisvihamieliseksi hyökkäykseksi, joka heikentää demokratian tilaa Suomessa. Liitolle tieto ei ollut yllätys, mutta asia otettiin julkisuudessa vakavasti, kun tieto tuli Naton tutkimuslaitokselta.

Liitto on vuosien ajan kampanjoinut vihapuhetta vastaan ja se oli yksi liiton kuntavaaliteemoista 2021. Naisten riski kokea vihapuhetta on yli viisi kertaa niin suuri kuin miehillä. Erityisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, maahanmuuttajataustaiset tytöt ja vammaiset tytöt ovat tulilinjalta: Suomessa 55–65 prosenttia heistä on joutunut verkkovihan kohteeksi somessa. Kansainvälisesti tiedetään naisten olevan suhteettoman usein vihapuheen kohteena poliitikkoina ja toimittajina. Vihapuhe vaikuttaa suoraan demokratiaan: kevään 2021 kuntavaalien alla osa ehdokkuutta harkitsevista jättäytyi pois juuri kärjekkään keskustelun ja verkkovihan vuoksi.

Liitto korostaa, että vihapuhe on osa naisiin

kohdistuvaa väkivaltaa, ei siis jotain vähemmän vakavaa muun väkivallan rinnalla. Suomelle tulisi laatia kansallinen strategia vihapuhetta ja viharikoksia vastaan. Nämä vaatimukset ovat jo kantaneet hedelmää siten, että esimerkiksi naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen raportoinnin virkaa ollaan perustamassa. Viime aikoina on vaadittu, että sosiaalisia alustoja tarjoavat teknologiajätit kantaisivat vastuuta vihapuheen levittämisestä. Liiton työ tähtää siihen, että yhä useampi nainen ja vähemmistön edustaja käyttää ääntään yhteiskunnallisessa keskustelussa.

Vuoden 2019 vuosikokouksen julkilausumassaan liitto vaati, että sukupuoli lisätään viharikoksen määritelmään ja siitä tehdään rangaistuksen koventamisperuste. Nykyisiä koventamisperusteita ovat muun muassa syntyperä, ihonväri, uskonto, seksuaalinen suuntautuminen ja vammaisuus. Julkilausuma ylitti uutiskynnyksen Helsingin Sanomissa ja se sai paljon kannatusta sosiaalisessa mediassa. Se johti nopeasti siihen, että oikeusministeriö alkoi tehdä asiasta selvitystä, samoin kuin väkivallalla uhkaamisesta maalittamisen yhteydessä. Jos laki hyväksytään, Suomesta tulisi ainoa Pohjoismaa, jossa sukupuoli on eksplisiittisesti mainittu viharikoksen koventamisperusteena.

Prostituutio ja ihmiskauppa kitkettävä

Prostituution tai siis seksin myymisen ja ostamisen kieltäminen tuli julkiseen keskusteluun Suomessa sen jälkeen kun Ruotsi kielsi 1999 seksin ostamisen. Suomessa on kielletty seksin ostaminen alaikäisiltä ja parituksen tai ihmiskaupan uhrilta sekä myyminen julkisilla paikoilla riippumatta siitä, kuka paikan omistaa. Lain noudattamisen ongelmaksi on vaikeus näyttää toteen, ettei ostaja tiedä uhrin tilanteesta. On osoittautunut, ettei poliisi edes tutki asiaa kovin innostuneesti.

Naisjärjestöjen Keskusliiton selkeä kanta on, että seksin myynnin on oltava sallittua, mutta seksinosto on kriminalisoitava, koska seksin myyminen ei useimmiten ole vapaaehtoinen päätös, mutta seksin ostaminen on. Erityisen alttiita hyväksikäytölle ja väkivallalle ovat vaikeassa elämäntilanteessa olevat alaikäiset tytöt sekä maahan muuttaneet naiset, joilla ei ole mahdollisuutta kouluttautua ja saada ihmisarvoista työtä itsensä ja perheensä elättämiseksi. Tämä kanta on viesti-

tetty kaikille keskustelun osapuolille ja siten se on yleisesti tunnettu.

Keskusliitto painosti 2002 lehdistön lopettamaan prostituoitujen ilmoittelun lehdissä. Keinoksi keksittiin kehottaa yleisöä Helsingin Sanomien ja erityisesti Iltasanomien ostoboikottiin. Lehdille annettiin kahden viikon aika toteuttaa tämä uudistus. Uhkaus otettiin mediassa vakavasti ja siitä keskusteltiin laajasti televisiossakin. Liiton pääsihteeri Sirpa Hertell joutui vihapuheen kohteeksi ja hänen koskemattomuuttaan uhattiin niin, että suojelupoliisi otti asian suojelukseensa ja alkoi seurata hänen sähköpostiaan, joka oli tuolloin ainoa somettamisen tapa. Ilmoittelu loppui.

Tämä tapahtuma oli merkittävä liiton historiasa. Samalla tavallaan tunnustettiin, ettei seksipalvelujen ostaminen ole vain taloudellinen kysymys. Tosin internet ja muut sosiaalisen median keinot toivat pian ilmoittelulle uusia mahdollisuuksia. Keskustelu on tutkimuksessakin jakaantunut voimakkaasti seksinostokieltoa puolustaviin ja vastustaviin kantoihin. Yhteistä kummallekin kannalle on se, ettei naisia haluta rangaista seksin myymisestä.

Työelämän palkkatasa-arvon toteuduttava

Yksi punainen lanka naisjärjestöjen vaatimuksissa on ajatus, että sukupuolten tasa-arvon tulisi olla itsestään selvyyttä. Samasta ja saman arvoisesta työstä pitää maksaa samoin perustein. Suomessa naisen euro on kuitenkin vain noin 84 senttiä eli nainen ansaitsee 84 senttiä jokaista miehen saamaan euroa kohti. Klassinen selitys on, että ero johtuu eri alojen palkkatasosta, kun naiset ovat hoiva-alalla ja miehet teknisillä aloilla. Vasta-argumentti on, että yhtä pitkää koulutusta, osaamista ja ammattitaitoa vaativasta työstä pitäisi maksaa yhtä paljon. Lisäksi alojen sisällä on selittämätöntä palkkaeroa, kuten teknisillä aloilla, joilla naiset ansaitsevat 95 prosenttia siitä mitä heidän miehensä kollegansa tienävät. Maahanmuuttaneiden naisten euro on hieman yli 60 senttiä. Ansiotulojen ero alentaa naisten eläkkeitä ja sosiaaliturvaa.

Palkkatasa-arvoa yritetään saavuttaa tiedon lisäämisellä, osoittamalla epäkohdat ja sudenkuopat tilastojen avulla sekä kannustamalla nuoria ja työuran kaikissa vaiheissa olevia naisia sukupuolilleen epätyypillisille aloille ja tehtäviin. Keskuslii-

tolla oli 2012 *Suomalaiset naiset päätöksenteossa* -hanke, johon sisältyi kaksi seminaaria: Naiset poliittisessa päätöksenteossa ja Naiset taloudellisessa päätöksenteossa. Lisäksi hankkeessa tuotettiin Maritta Pohlsin kirjoittama teos *Laukkusi on täynnä mahdollisuuksia*, jossa on kerrottu johtavassa asemassa olevien naisten tarinoita. Niissä toistuvat samat temput kuin vuonna 2000 julkaistussa Berit Åsin kirjoittamassa *Tunnetko temput* -teoksessa. Osuvia huomioita ovat: naisen nimittäminen vaativaan tehtävään on uutinen, naisten keskinäiset verkostot ovat tärkeitä uran alkuvaiheessa, naiset nimittävät tehtäviin keskimäärin enemmän naisia kuin miehet. Naisten kannustaminen auttaa pitkälle: kehuilla kasvatetut menestyvät. Liitto järjesti *Naisten talous, työ ja hyvinvointi* -hankkeen, jonka parissa järjestettiin työelämää ja sukupuolten tasa-arvoa koskeva kansallinen tilaisuus syksyllä 2016.

Viime aikoina naisjärjestöt ja ammattiyhdistysliike ovat naisvaltaisilla aloilla vaatineet palkkatalousuuden purkamista, jotta työntekijät näkisivät, ovatko he palkkakuopassa samanlaista työtä tekeviin työtovereihinsa verrattuna. Myös nykyisessä hallitusohjelmassa luvataan lisätä palkka-avoimutta

ja yksittäisten työntekijöiden oikeuksia puuttua tehokkaammin palkkasyrjintään. Käytössä oleva kolmikantainen (2020 Elinkeinoelämän keskusliiton lähdön jälkeen kaksikantainen) samapalkkaisuusohjelma on saanut kurottua palkkaeroa umpeen 14 vuodessa vain vajaat 4 prosenttiyksikköä. Euroopan unioni työstää parhaillaan kunnianhimoista palkka-avoimuusdirektiiviä.

Suomessa koulutus-alavalinnat ja työelämä ovat vahvasti sukupuolen mukaan eriytyneitä. Suomi sijoittuu koulutuksen sukupuolen mukaisessa eriytymisessä 28 EU-maan vertailussa sijalle 22. Segregaatio jäykistää työmarkkinoita ja hukkaa valtavan määrän potentiaalia, kun yksilöt hakevat koulutusta odotusten ja stereotyyppien ohjaamana. Vahva eriytyminen koulutusvalinnoissa vaikuttaa myöhemmin taloudellisen vallan jakautumiseen, palkkaeroihin ja sitä kautta naisten pienempiin eläkkeisiin.

Yhteiskunnan muuttuessa myös naisten elämäntilanteet muuttuivat. Äitiys- ja vanhempainvapaat ovat muuttuneet monenlaisen lobbauksen tuloksena. Naisjärjestöjen näkemys on, että tasapaino saavutettaisiin yhteenlaskulla 6+6+6. Tämän mallin kehittivät Stakesin (nykyään THL) tutkijat. Sen mukaan molemmilla vanhemmilla olisi puoli vuotta vapaata ja kolmannen kauden

vapaan pitäjän perheet voisivat valita. Sitä kohti ollaan menossa selvästi vaikka hitaasti, kun 2021 isät saivat neljännen "isäkuukauden", joka ei ole vaihdettavissa äidin vapaaseen. Nuoret isät ottavat yhä suurempaa vastuuta lastensa hoidosta, vaikka muutosta hidastavat asenteet ja taloudelliset

tosiseikat. Kun isä ansaitsee huomattavasti enemmän kuin äiti, perheelle on taloudellisempaa pitää äiti vanhempainpäivärahalla. Se taas tekee hallaa äidin ansio- ja urakehitykselle ja eläkkeelle. Naiset hoitavat usein ikääntyneitä ja muutoin hoivaa tarvitsevia omaisiaan. Perhetilanteen huomioiminen ei rajoitu vain siihen vaiheeseen, kun lapset ovat pieniä. On

tärkeää, että lakisääteinen oikeus omaishoitovapaaseen on tulossa 2022 ja että sitä kehitetään.

Digitalisaatio on sekä mörkö että hyvä haltia. Vuonna 2018 Keskusliitto aloitti *Naiset digiajassa* -hankkeen, jossa tarkasteltiin naisia digitalisaation kohteina ja palveluiden käyttäjinä, mutta myös kehittäjinä. Digitalisaation sukupuolivaikutuksia tulee arvioida kaikessa kehittämisessä.

Eriytyminen koulutusvalinnoissa vaikuttaa myöhemmin taloudellisen vallan jakautumiseen, palkkaeroihin ja sitä kautta naisten pienempiin eläkkeisiin.

3. 110 vuotta naisten ääniä ja toimintaa

Naisjärjestöjen Keskusliitossa uusi vuosituhat merkitsi useita merkkivuosia, jolloin voitiin ottaa esille saavutuksia naisten elinolojen kehittämässä ja osoittaa epäkohtia. Naisilla oli silloin nostetta suomalaisessa yhteiskunnassa: **Tarja Halonen** oli tasavallan presidentti, **Riitta Uosukainen** eduskunnan puhemies ja **Eva-Riitta Siitonen** Helsingin kaupunginjohtaja. He esiintyivät liiton tilaisuuksissa ja toivat uskoa siihen, että valtiovalta oli tasa-arvon puolella.

Naisjärjestöjen Keskusliitto 90 vuotta – valtiovalta arvosti naisjärjestöjen työtä

Liiton juhluvuosi 2001 aloitti uuden vuosituhannen melkein päyryminällä. Se alkoi 7. huhtikuuta juhlaseminaarilla Säätytalolla. Vaikka juhlittiin, seminaarissa otettiin esille epäkohtia, kuten "pätkätoiden" naisille aiheuttamat haitat palkkakehityksen hidastumisena ja eläkekertymän vaatimattomuutena.

Pääjuhlaa vietettiin 1. lokakuuta 2001 Helsingin yliopiston suuressa juhlasalissa. Kirjailija Laura Ruohosen juhla-kavalkadi Rahasta ja rakkaudesta kertoi naisen elämästä suomalaisten naiskirjailijoiden kuvaamana. Alueellisia seminaareja järjestettiin myös Oulussa, Vaasassa ja Joensuussa. Juhlapäivänä julkistettiin teos *Tahdolla ja tunteella tasa-arvoa – Naisjärjestöjen Keskusliitto 1911-2001* (Aura Korppi-Tommola). Liitto halusi tehdä työtään

tunnetuksi suurelle yleisölle. Sen takia juhluvuoden ohjelmaan kuului osallistuminen Turussa järjestetyille *Osaava Nainen* -messuille ja 10 000 euron lahjoitus *Tyttöjen Talolle*.

100 vuotta naisten ääniä ja tekoja – Sanomatorilta Sambiaan

Juhlittaessa äänioikeusuudistuksen muistoa 2006 naisjärjestöt yhdistivät voimansa näyttelyyn, joka pystytettiin Helsingin kaupungin Jugend-saliin Pohjoiselle Esplanadikadulle. Siinä esiteltiin jäsenjärjestöjen toimintaa ja saavutuksia. Näyttelystä tuli hauska muotoilija Tarja Kuntun, graafikko Päivi Viidan ja filosofian tohtori Maritta Pohlsin käsissä. Teemoina olivat naisten arki, työelämä, vapaa-aika, terveys, sota-ajan toiminta ja kansainvälinen yhteistyö. Perinteisten postereiden sijaan asia esiteltiin pyykkinaruilla roikkuvissa lakanoissa.

Jäsenjärjestöjen toimintaa esittävä näyttely pystytettiin Helsinkiin Jugend-saliin yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa. Posterit ripustettiin pyykkinaruille. Kuva Leena Ruusuvuoren kotiarkisto.

Presidentti Tarja Halonen USA:ssa Columbian yliopistossa Naisten äänioikeuden satavuotisnäyttelyssä 2009. Kuva Leena Ruusuvuoren kotiarkisto.

Jäsenjärjestöillä oli eri päivinä omaa ohjelmaa kuten esitelmiä, musiikkia ja lottakanttiini. Näyttely oli Jugend-salin näyttelyistä vuonna 2006 toiseksi suosituin 13 000 kävijällään. Se herätti ihastusta siinä määrin, että eduskunta tilasi siitä toisen version. Se oli esillä eduskunnan pitäessä 1.10.2006 juhlaistuntoa yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden vahvistamisen muistoksi. Sieltä näyttely lähti kiertämään ensin Seinäjoelle ja sen jälkeen useisiin kirjastoihin Pohjanmaalla. Seuraavana vuonna se oli esillä Sanomatorilla eduskunnan pitäessä juhlaistuntoa ensimmäisten yleisten ja yhtäläisten vaalien satavuotispäivänä 23.5.2007.

Kiinnostusta olisi ollut muuallakin, mutta rajalliset resurssit olivat esteenä laajemmalle kierrokselle. Sen sijaan ulkoministeriö, eduskunta ja eräät liikelaitokset rahoittivat sen englanninkielisen version viemistä Yhdysvaltoihin, jossa Suomen konsulit auttoivat auliisti. Se oli ensin 2007 Washingtonin suffragettimuseossa (Sewall-Bellmont House and Museum) ja seuraavina vuosina Rutgers Universityssä New Jerseyssä, Columbia Universityssä New Yorkissa ja lopuksi 2010 Nordic Heritage Museumissa Seattlessa. Sitten se vietiin Aasiaan ja oli 2014 Nepalissa Siddharta-galleriassa. Nepalista se matkasi Sambiaan ja on nykyään ulkoministeriön hallussa ja otetaan esille, kun suomalaista tasa-arvon rakentamistyötä esitellään maailmalla.

100 vuotta tiedolla ja taidolla

Esille haluttiin nostaa liiton satavuotisjuhlassa naisten arkea ja sitä, miten naiset ovat ahkeroineet vähin äänin kodeissa ja naisvaltaisilla aloilla. Vuoden aikana korostettiin naisten osaamista. Uusia ongelmia oli paljon, kuten naisten lyhyet työsuhteet eli pätkätyöt ja uudelleen yleistynyt prostituutio. Näyttelyt, julkaisut ja kansalaisten pariin jalkautuminen olivat ajan tapoja vaikuttaa.

Juhlavuoden näyttelyssä *Naisten huoneita - 100 vuotta naisten elämää ja tekoja* oli positiivinen naisia ja heidän työtään arvostava sävy. Näyttely oli Helsingin kaupungin omistamassa Sederholmin talossa yhteistyössä kaupungin kanssa. Talossa on yhdeksän huonetta, jotka oli helppo jakaa näyttelyn eri osien ja jäsenjärjestöjen kesken. Esillä oli tavallisten naisten lisäksi vaikuttajanaisia luonnollisen kokoisina valokuvina, pahvinukkeina ja pahvitorsoina. Jäsenjärjestöt osallistuivat näyttelyn kustannuksiin, koska anelun aika ei ollutkaan vielä ohi, vaikka naisjärjestöjen rahoitusta pohtivan komitean mietintö siten otsikoitiin 1990-luvulla.

Nykyään jokanaisen liikuntaan kuuluvat kahvakuulat olivat uutta ja ihmeellistä. Niitä näytettiin Suomen Voimisteluliiton huoneessa. Tuolloin mediassa naureskeltiin kilteille ahkerille tytöille, jotka eivät muka menesty myöhemmin elämässä. Ahkeruus käännettiin naisten vahvuudeksi, ja Kymppin tytöt -osiossa esiteltiin menestyneitä naisia.

Juhlavuoden näyttely sai paljon julkisuutta ja oli erityisesti erilaisten ryhmien ja järjestöjen ekskursioiden kohteena. Sitä esiteltiin ulkoministeriön ulkomaisille vieraille. Jäsenjärjestöt, kuten Martat, ProMama (nyk. Tunne rintasi ry), Naistoimittajat ja puolueiden naisyhdistykset pitivät omia tilaisuuksia, yhteensä 46 erilaista esitelmää ja tietoisuutta.

Helsingin kaupunginmuseo järjesti Naisten Helsinki -kiertokävelyitä. Koululaisille, niin tytöille kuin pojille opetettiin lastenhoitoa ja vaipanvaihtoa. Näyttely oli auki naistenpäivästä 8.3.2011 elokuun loppuun, ja siellä kävi lähes 17 000 vierasta. Siitä otettiin osia kiertonäyttelyyn, jonka mukaan tehtiin multimediaesitys. Se kiersi maakuntakirjastoissa Tampereella, Jyväskylässä, Kouvolassa ja Turussa. Näyttelyn huonoin puoli oli se, että kaupunginmuseo jätti Keskusliiton lähes yksin yhteisen näyttelyn suunnittelussa ja pystyttämässä, mikä taas nosti liiton kustannuksia.

Pääjuhla oli 29.10.2011 Finlandia-talossa. Siellä esitettiin monipuolista ja hauskaa kulttuuriohjelmää, balettia, kuorolaulua, runonlausuntaa ja voimisteluesityksiä. Juhlapuheen piti Liettuan pre-

sidentti Dalia Grybauskaitė, joka oli selvästi vaikuttanut Suomen naisjärjestöjen voimasta.

Muukin juhluvuoden ohjelma sai huomiota. Naistenpäivänä 8.3.2011 kaupunginjohtaja Jussi Pajunen piti vastaanoton ja yliopistolla oli tavallista juhlavampi tilaisuus, johon yliopisto oli kutsunut vieraiksi mm. naispuolisia tutkijoita ja professoreja. Tasa-arvoministeri Paavo Arhinmäki kutsui jäsenjärjestöjen edustajia vastaanotolle Smolnaan. Rautatien torille pystytettiin Tasa-arvotori. Suomessa vierailulla ollut varapresidentti Joe Bidenin puoliso Jill Biden piipahti siellä katsomassa suomalaista tasa-arvotyötä. Leena Ruusuvoori sai turvamiesten tarkkojen silmien alla ojennettua Bidenin pojan-tyttärelle liiton juhlakorun ja näyttelykirjusen.

Kesällä Keskusliitto oli esillä Porin Suomi Areenan kansalaistorilla. Kampintorilla liiton historiaa esittivät Lucina Hagman ja Aleksandra Gripenberg eli näyttelijät Emma Paju-Torvalds ja Sanna Sofia Vuori. Juhlavuoden yksi hieno teko oli tasa-arvoviivotin, jossa esiteltiin historian käännekohtia ja joka lähetettiin kaikille viidesluokkalaisille.

Sederholm'n talossa oli vuonna 2011 näyttely Naisten huoneet, jossa oli esillä muun muassa pahvista tehtyjä henkilöahmoja. Kuvan hahmot esittävät professori Eeva Jalavistoa ja kirjailija Tyyni Tuuliota. Kuva Leena Ruusuvooren kotiarkisto.

Liettuan presidentti Dalia Grybauskaitė piti juhlapuheen liiton 100-vuotisjuhlassa 29.10.2011. Kuva Leena Ruusuvooren kotiarkisto.

Yläasteen opettajat saivat hauskan opetusvälineen, kun Naisjärjestöjen Keskusliitto lahjoitti Wihurin rahaston tuella Tasa-arvoviivotimen kaikille viidesluokkalaisille. Kuva Leena Ruusuvooren kotiarkisto.

USA:n varapresidentin puoliso Jill Biden vieraili Ashley-tyttärensä kanssa kansainvälisen naistenpäivän tilaisuudessa 2011. Keskusliitto lahjoitti tyttärelle juhlavuoden korun. Kuva Leena Ruusuvuoren kotiarkisto.

Naisjärjestöjen Keskusliiton 100-vuotisjuhlavuoden kova kolmikko varapuheenjohtajat Helena Ranta, Tuula Ahola ja pääsihteeri Leena Ruusuvuori. Kuva Leena Ruusuvuoren kotiarkisto.

Auli Hakulinen, Outi Hovatta ja Pilvi Torsti puhuivat 27.11.2011 Studia Femina -tilaisuudessa Tieteiden talolla. Kuva Leena Ruusuvuoren kotiarkisto.

Marttaliiton puheenjohtaja, Euroopan parlamentin jäsen Sirpa Pietikäinen ja Naisjärjestöjen Keskusliiton projektipäällikkö Liisa Ketolainen Onko EU myös naisten -keskustelutilaisuudessa 29.4.2019 Helsingissä. Kuva Paula Ojansuu.

Tasa-arvotiedoilla vaikuttavuutta – Suomi100

Suomen itsenäisyyden satavuotisen taipaleen viettoon valmistauduttiin jo 2016 perustamalla 100 tasa-arvotekoa -hanke yhdessä tasa-arvoasiain neuvottelukunta TANEn kanssa. Hankkeen ideana oli tuoda itsenäisyyden juhluvuoden viettoon muutakin kuin sotahistoriaa ja suurmiehiä. Kannustamalla kaikenlaisia toimijoita tekemään konkreettisia tekoja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi haluttiin aktiivisesti luoda entistä kestävämpää tulevaisuutta Suomelle. Sillä oli 38 kumppanin verkosto: julkishallintoa, järjestöjä ja yrityksiä.

Vaikuttavuuden kannalta erityisen merkittäviä olivat Helsingin kaupungin, Kuntaliiton ja Ylen mukaan tulo. Hanketta rahoittivat virallinen Suomi 100-ohjelma ja opetus- ja kulttuuriministeriö ja Svenska Folkskolans Vänner rf. Vuodesta 2018 alkaen työ on jatkunut nimellä *Tasa-arvotiedoilla vaikuttavuutta*, edelleen yhteistyössä tasa-arvoasiain neuvottelukunnan kanssa ja opetus- ja kulttuuriministeriön tuella. Hankkeesta liitossa vastaa projektipäällikkö **Liisa Ketolainen**.

Hankkeesta informoitiin laajasti seminaareissa, Porin SuomiAreenalla kaksikin kertaa, tiedotustilaisuuksissa, jotka kohdistettiin kunnille ja vielä

100 tasa-arvotekoa -hankkeen ideana oli tuoda itsenäisyyden juhluvuoden viettoon muutakin kuin sotahistoriaa ja suurmiehiä.

erikseen Helsingille ja Vantaalle, ulkoministeriön tasa-arvoryhmälle, Helsingin yliopiston tasa-arvo-toimikunnalle ja monelle muulle kohderyhmälle. Keskusliitolle perustettiin sitä varten arvovaltainen *Kunniatoimikunta*, jota johti presidentti **Tarja Halonen** ja jäsenenä oli yhteistyöverkoston edustajia kuten ministeri **Elisabeth Rehn**, professori **Elina Knihtilä**, Helsingin yliopiston kansleri **Thomas Wilhelmsson**, eduskunnan puhemies **Maria Lohela**, tasa-arvosuurlähettiläs **Anne Lammila**,

Keskuskauppakamarin varatoimitusjohtaja **Leena Linnainmaa**, MTV Uutisten päätoimittaja **Merja Ylä-Anttila**, Helsingin hiippakunnan piispa **Irja Askola** ja Puolustusvoimain komentaja, kenraali **Jarmo Lindberg**. Vuonna 2021 foorumi on yhä

toiminnassa presidentti Tarja Halosen johdolla, ajoittain päivitettävällä kokoonpanolla. Tekojen ympärillä oli laajaa innostusta ja kiitosta.

Tuloksena oli vuosina 2016–2017 yli 300 tasa-arvotekoa, uudenlainen verkosto tasa-arvotyölle ja suuri näkyvyys mediassa. Monet teot olivat tutkimuksia ja selvityksiä, joilla tasa-arvo tai epätasa-arvo saatiin esiin, sekä koulutuksia ja kannustuksia. Työmarkkinaosapuolet SAK, AKAVA ja STTK kiinnittivät huomiota tasa-arvon toteutumiseen. Teot olivat myös taidetta ja urheilua.

Tasa-arvotiedoilla vaikuttavuutta -foorumi kokoontui presidentti Tarja Halosen johdolla vuonna 2018 Yleisradiossa. Kuva Paula Ojansuu.

Varapuheenjohtaja Satu Keiski-Toni Tasa-arvotiedoilla vaikuttavuutta -foorumin kokouksessa 3.10.2018. Kuva Paula Ojansuu.

100 tasa-arvotekoa -juhlassa 10.11.2017 rouva Tellervo Koivisto, presidentti Tarja Halonen, Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja Eva Biaudet sekä ylärivissä Keskusliiton pääsihteeri Terhi Heinilä ja Helsingin yliopiston kansleri Kaarle Hämeri. Kuva Paula Ojansuu.

Tasa-arvoteoilla vaikuttavuutta -hankkeen Media tasa-arvon edistäjänä -keskustelutilaisuus järjestettiin 12.6.2018 Helsingin yliopiston Tiedekulmassa. Panelisteina Yleisradion ajankohtaistoimituksen päällikkö Riitta Pihlajamäki, Hufvudsbladetin pääkirjoitustoimituksen päällikkö Susanna Ginman, Helsingin Sanomien toimituspäällikkö Erja Yläjärvi ja Aamulehden artikkelitoimituksen päällikkö Matti Mörttinen. Paneelia juontaa Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja Eva Biaudet. Kuva Paula Ojansuu.

Media ryhdistäytyi monella tavalla. Tasa-arvoteoilla vaikuttavuutta -hanke on koonnut vuosittain Suomen johtavien medioiden johtajia keskustelemaan tasa-arvon toteutumisesta mediassa. Merkittävin toimija tässä oli hankkeen kumppanitaho Yleisradio, joka toteutti laajan kartoituksen urheilun sukupuolten tasa-arvon toteutumisesta sen ohjelmissa. Sisältöanalyysissä tarkasteltiin tasa-arvon näkökulmia määrällisesti, lajikohtaisesti ja rooleittain. Kartoituksen tulosten pohjalta Yle ryhtyi tekoihin: se nosti kotimaisen palloilun naisten otteluiden TV-näkyvyyden samalle tasolle kuin miesten sarjoissa ja alkoi seurata tasa-arvon

toteutumista verkkosivustolla reaaliaikaisesti. Urheilutoimitukset sitoutuivat vahvistamaan uutisointia naisurheilusta niin määrällisesti kuin laadullisesti ja erityisesti nuorille kohdeyleisölle suunnattiin tarinallisia sisältöjä, joissa nostetaan esiin naisurheilua ja -urheilijoita. Tehtyjen toimien vaikuttavuuden, laajuuden ja näkyvyyden ansiosta Yle Urheilu palkittiin sekä hankkeen kunniatoimikunnan erityismaininnalla että opetus- ja kulttuuriministeriön Suomi 100 -juhlavuoden Sinivalkoiset Piikkarit-pääpalkinnolla liikunnan tasa-arvotyöstä. Myöhemmin Yle laajensi urheilutoimituksen periaatteita useisiin muihin toimituksiinsa.

Naisjärjestöjen Keskusliitto ja Tasa-arvotiedoilla vaikuttavuutta -hanke toimivat Ylen yhteistyökumppanina Euroopan yleisradioyhtiöiden liiton EBU:n vuosittaisessa johtajanaisten tapaamisessa, joka järjestettiin vuonna 2018 Suomessa otsikolla Women and sport. Tapahtumaan osallistui yleisradioyhtiöiden johtonaisia ympäri Eurooppaa keskustelemaan medioiden keinoista lisätä naisten urheilun näkyvyyttä.

Suurelle yleisölle selvästi näkyvää oli se, että naisten jalkapallon MM-kisat näytettiin vuonna 2019 Ylen kanavilla samoilla kriteereillä ja näkyvyydellä kuin miesten vastaavat, vaikka epäilyjä ja vähättelyä riitti. Panostus tuotti kuitenkin tulosta: kisat saavuttivat ennätysyleisön ja paljon katsojia keränneet Ylen kislähetykset palkittiin Kultaisella Venlalla. Yksittäisistä tasa-arvotiedoista Yle ryhtyi tavoittelemaan systemaattisesti haastateltavien ja oman työnsä tasa-arvoisuutta aluetoimituksia myöten.

Myös Hufvudstadsbladet nosti naisia esiin urheilusivuillaan. Myöhemmin Helsingin Sanomat ryhtyi laskemaan uutisten sukupuolijakaumaa ja korjaamaan miesvaltaista uutisointia tasapuoliseksi. Aamulehti siirtyi tasa-arvotekonaan sukupuolineutraaliin kielenkäyttöön. Niinpä palomies on pelastaja, asiamies on edustaja ja puhemies on puheenjohtaja. Se herätti julkista keskustelua.

Samoin selvitys tasa-arvon toteutumisesta eduskuntatyössä herätti median kiinnostuksen ja vilkasta keskustelua. Tasa-arvotekojen hanke sai Suomen NNKY-liitolta 10 000 euron tunnustuspalkinnon. Ulkoministeriö vei tietoa tasa-arvotyöstä Suomen suurlähetystöjen välityksellä maailmalle ja teki yli 100 tasa-arvotekoa. Konkreettisena tuloksena oli sekin, että Kroatiassa perustettiin oma tasa-arvotekohanke.

Pysyvä tulos oli kunnanjohtajien naisverkoston perustaminen 2019 Naisjärjestöjen Keskusliiton aloitteesta. Sen luomisessa Vantaan kaupunginjohtaja Ritva Viljanen oli aktiivi. Useissa tasa-arvotiedoissa ja keskustelutilaisuuksissa olivat keskiössä maahan muuttaneet naiset, kuten naistenpäiväviiikolla 2020 yhteistyössä Monika-Naiset liiton kanssa Musiikkitalossa järjestetyssä MoniNainen työelämätilaisuudessa.

Urheilu ja liikunta ovat olleet hankkeessa isoja teemoja muutenkin kuin median osalta. Urheilun ja liikunnan tasa-arvosta pidettiin useita keskustelutilaisuuksia. Vuosina 2017 ja 2018 opetus- ja kulttuuriministeriö haastoi yhteistyössä Tasa-arvotiedoilla vaikuttavuutta -hankkeen kanssa kaikki liikunnan ja urheilun parissa toimivat organisaatiot edistämään sukupuolten tasa-arvoa konkreettisoin teoin. Haasteen tuloksena monet liitot, kuten Koripalloliitto ja Hiihtoliitto, edistivät tyttöjen ja naisten urheilun asemaa Suomessa.

Keskustelu jatkui 2021 Naisjärjestöjen Keskusliiton, Tasa-arvotiedoilla vaikuttavuutta -hankkeen, Helsingin kaupungin ja Yle Urheilun järjestämässä Tehdään enemmän, tehdään paremmin -webinaarissa. Presidentti Tarja Halonen haastoi urheilujärjestöjen johdon tekemään konkreettisia tasa-arvotekoja naisten johtajuuden lisäämiseksi urheilussa. Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko lupasi, että valtion rahalla tehtävissä liikuntapaikkarakentamisessa tullaan priorisoimaan tasa-arvon toteutumista entistä paremmin ja tasa-arvoministeri Thomas Blomqvist kertoi kutsuvansa urheilujärjestöjen johdon pyöreän pöydän keskusteluun seksuaalisesta häirinnästä.

Suomen Valmentajien ja palloilun lajiliittojen Valmentaa kuin nainen -hanke osallistui Naisjärjestöjen Keskusliiton ja tasa-arvoasiain neuvottelukunnan 100 tasa-arvotekoa -hankkeeseen 2017. Kuva Paula Ojansuu.

Myös kirkollisia toimijoita on tuettu tasa-arvotyössä. Suomen evankelis-luterilainen kirkko osallistui 100 tasa-arvotekoa -hankkeeseen perustamalla joka toinen vuosi jaettavan tasa-arvopalkinnon. Vuonna 2018 Tasa-arvotekoailla vaikuttavuutta -hanke ja suomalaisten kristillisten kirkkojen yhteinen ihmisoikeuskampanja *Ekumeeninen Vastuuviikko* haastoivat presidentti Tarja Halosen johdolla kaikki Suomen seurakunnat tekemään tasa-arvotekoa sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Keskustelu jatkui vuonna 2021 yhteistyössä Suomen Lähetysseuran ja Kirkkohallituksen kanssa keskusteluilla naisiin kohdistuvasta väkivallasta uskonnollisissa yhteisöissä. Mukana keskustelussa oli arkkipiispa Tapio Luoma.

Kesäkuusta joulukuuhun 2020 hanke toteutti yhteistyössä Naisjärjestöjen Keskusliiton jäsenjärjestön Plan International Suomen kanssa *Nuoret tasa-arvovaiuttajat* -koulutuksen. Koulutuksessa tasa-arvosta kiinnostuneet kymmenet nuoret eri puolilla Suomea saivat tietoa tasa-arvosta ja suunnittelivat ja toteuttivat omat tasa-arvotekonsa.

100 tasa-arvotekoa -hankkeen suuri tulos Naisjärjestöjen Keskusliiton kannalta oli yhteistyökumppaneiden ja kunniatoimikunnan välityksellä luotu verkosto, jonka kanssa on ollut helppo jatkaa samaa työtä. Keskusliiton asiantuntemuksella ja viestinnällä on ollut kysyntää. Hankkeen edustajia on pyydetty mukaan useisiin tasa-arvotapahtumiin ja -hankkeisiin, kuten Wärtsilän, Vaasa Entrepreneurship Society, Pohjoismaiden ministerineuvoston, Vaasan yliopiston ja muiden kumppanien kaksipäiväiseen naiset ja teknologia -aiheiseen Equalitech-seminaariin.

Merkityksellistä oli sekin, että monet kymmenet toimijat kiinnittivät huomiota tasa-arvoon ja sen sudenkuoppiin käytännön elämässä. Valtioneuvoston *Suomi100-hankkeelle* tämä Naisjärjestöjen ja TANEn hanke oli eräänlainen synninpäästö siitä, että sen rahoittamisessa muissa itsenäisyyden juhluvuoden hankkeissa ei sukupuolten tasa-arvo niinkään paljon näkynyt. Tämä tuli ilmi myös Suomi 100-hallituksen puheenjohtajan, valtiosihteerin Paula Lehtomäen puheenvuorossa päätöseminaarissa marraskuussa 2017, ehkä vain rivien välissä, mutta kuitenkin.

Itsenäisyyden satavuotisjuhlallisuuksiin kuului valtioneuvoston perustama *Kansainvälinen tasa-arvopalkinto* (International Gender Equality Prize IGEP). Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja Eva Biaudet kutsuttiin palkinnosta päättävään lautakuntaan 2019 ja palkintolautakunnan puheenjohtajaksi 2021. Se oli selkeä tunnustus Keskusliiton asiantuntijuudelle varsinkin, kun pääsihteerin Terhi Heinilä nimettiin sosiaali- ja terveysministeriön IGEP-työryhmään. Ensimmäinen palkinto myönnettiin 2017 Angela Merkelille ja toinen globaalille 2019 Equality Now -järjestölle, joka on saanut naisten oikeuksien lainsäädännön epäkohtia oiettua yli sadassa maassa.

Virallinen Suomi 100 -hanke rahoitti myös Suomalaisen Naisliiton hallinnoiman *Naisten ääni* -tietokannan luomista. Siihen ryhdyttiin kokoamaan vapaaehtoisten kirjoittajien laatimia naisten elämäkertoja naisista, siis kaikenlaisista eikä vain kuuluisista ja johtajanaisista. Hankkeella on yli 25 kumppania ja rahoittajaa ja yli 600 kirjoittajaa. Keskusliitto osallistui ennen kaikkea hankkeesta tiedottamiseen. Eläkkeelle jäänyt pääsihteerin Leena Ruusuvoori oli yhdyslinkki liiton ja Naisten Ääni -hankkeen välillä ja projektista liitossa jatkossa vastasi projektipäällikkö Liisa Ketolainen. Nykyään verkkosivulla www.naistenaani.fi on noin tuhat tarinaa.

Hanke kiinnitti huomiota myös tekniikkaan ja digiajan haasteisiin. Suomessa naisten osuus tekniikan alan koulutuksessa on Pohjoismaiden pienin ja OECD-maiden pienimpiä: tekniikan aloilla 19 prosenttia ja ICT-aloilla vain 15 prosenttia. Teknologiaa suunnitellaan pitkälti miehille ja miesten toimesta. Ihmisten käsitykset, vinoumat ja toimintatavat siirtyvät joskus huomaamatta algoritmeihin. Näin ollen teknologia voi ylläpitää haitallisia sukupuolistereotyyppiä.

Tasa-arvotekoailla vaikuttavuutta -hankkeessa työhön on kutsuttu mukaan yritykset, joilla on iso rooli teknologiakehityksessä. Esimerkkinä liiton laajenevasta yhteistyöstä käy *Equalitech*-seminaarin yhteistyö sekä Aalto-yliopiston tasa-arvotekoa *Shaking up Tech* -tapahtuma. Se kannustaa vuosittain tyttöjä kädestä pitäen opiskelemaan tekniikan aloille.

Yksi liiton kohokohdista oli lähes 600 osallistujaa kerännyt 100 tasa-arvotekoa -juhla 10.11.2017 Helsingin yliopiston juhlasalissa. Juhla starttasi menestyksekkään Tasa-arvotekoa vaikuttavuutta -hankkeen. Kuva Paula Ojansuu

4. Naisjärjestöt yhteistyössä

NYTKIS

Eduskunnassa edustettuina olevien puolueiden naisjärjestöt, Naisjärjestöjen Keskusliitto ja Naisasiialiitto Unioni perustivat 1988 verkoston, joka sai nimekseen *Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS*. Myöhemmin Sukupuolen Tutkimuksen seura on liittynyt sen jäseneksi. NYTKIS antaa lausuntoja ja pyrkii vaikuttamaan lainsäädäntöön ja hallinnollisiin käytäntöihin niissä asioissa, joista jäsenistö pystyy sopimaan. NYTKIS antoi sysäyksen eduskunnan naisverkoston perustamiseen.

NYTKIS ja Naisjärjestöjen Keskusliitto esiintyvät yhdessä kansainvälisissä järjestöissä. Ne molemmat lähettävät yhden edustajan Euroopan unionin naisten organisaation European Women's Lobby kokouksiin. Siellä pohjoismainen lainsäädäntö ja toimintatavat ovat esikuvia. NYTKISin puheenjohtajuus kiertää siten, että jäsenjärjestöt nimeävät vuorollaan puheenjohtajan vuodeksi kerrallaan. NYTKIS-työ leimasi Keskusliiton vuotta 2002, kun liiton puheenjohtajana oli Päivi Varpasuo. Naistenpäivänä 8.3.2002 järjestettiin Esplanadipuistossa yleisötilaisuus. Presidentti Tarja Halonen ilmestyi Espalle yleisön joukkoon.

Keskusliiton edustaja oli NYTKISin puheenjohtaja myös 2012. Silloin puheenjohtajana oli jo toistamiseen (edellisen kerran 1999 Keskustanaisten edustajana) kansanedustaja Sirkka-Liisa Anttila, jonka ministerin pesti oli juuri loppunut. Ihmiskaupan ja prostituution vastustaminen oli edelleen asialistalla ja työtä tehtiin Baltian maiden naisten kanssa. Kantaa otettiin lisäksi sijaissyntytyksestä ja sananvapausrikkoksia, vainoamista ja viestintärauhan rikkomista vastaan.

NYTKISin rooli on erilainen kuin Naisjärjestöjen Keskusliiton rooli kansalaisjärjestönä, joka on vapaampi muodostamaan kantansa ilman puoluepoliittisen konsensuksen tarvetta.

Verkostot laajentuivat naisjärjestöjen ulkopuolelle

Liitto on YK-liiton, UN Women Suomi ry:n, kehitysyhteistyöjärjestö Fingon ja Väestöliiton jäsen. Keskusliiton edustajia kutsutaan muutenkin moniin määräaikaisiin toimikuntiin ja työryhmiin.

Maanpuolustusopetuksen neuvottelukunnassa liitto vaikuttaa aktiivisesti sen puolesta, että naisten edustus on ainakin 40 prosenttia valtakunnallisilla maanpuolustuskursseilla.

Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja Eva Biaudet nimettiin 2020 ulkoministeriön kansainvälisen ihmisoikeusasiain neuvottelukunnan puheenjohtajaksi Keskusliiton edustajana. Neuvottelukunnan jäsenenä on kansanedustajia sekä ulkoministeriön kansalaisjärjestöjen edustajia. Neuvottelukunta keskusteli vuoden aikana laajasti sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien teemoista, kuten populismin vaikutuksista naisten oikeuksiin kansainvälisesti, Euroopan unionissa ja Suomessa. Neuvottelukunnan tasa-arvotyöryhmää johtamaan kutsuttiin Keskusliiton pääsihteeri Terhi Heinilä. Työryhmä kuuli kokouksessaan useita asiantuntijoita, kuten Ruotsin ja Meksikon tasa-arvosuurlähettiläitä feministisestä ulkopoliitikasta.

Yksi pitkäaikainen vaikuttamisen paikka on ollut Maanpuolustusopetuksen neuvottelukunta, joka organisoii valtakunnallisia maanpuolustuskursseja. Niille kursseille kutsuttiin aluksi eli 1960-luvulla naisia vain hyvin vähän, mutta sitkeällä työllä on onnistuttu vakuuttamaan, että myös naisia on merkittävässä tehtävissä ja naisten tietotaito on hyvä ottaa mukaan maanpuolustukseen: naisten informoiminen turvallisuuskysymyksistä lisää kriisiajan valmiutta. Nykyisin Keskusliitto on esittäjätaho Maanpuolustusopetuksen neuvottelukunnassa. Liitto pitää huolen siitä, että naisia esitetään kursseille ja käyttää aktiivisesti puheenvuoroja sen puolesta, että naisten edustus on ainakin 40 prosenttia valtakunnallisilla maanpuolustuskursseilla. Samoin liitto vaikuttaa naisten kokonaisturvallisuuden puolesta.

Naistenpäivää vietettiin useana vuonna Helsingin yliopiston suuressa juhlasalissa. Etupenkissä istuivat Eeva Ahtisaari ja valtio-neuvos Riitta Uosukainen. Heidän takanaan istuvat dosentti Aura Korppi-Tommola ja kirjailija Kaari Utrio. Kuva Leena Ruusuvooren kotiarkisto.

NJKL:n edustajien ehdotuksesta Neuvottelukunta järjesti 2012 kansalaisjärjestöjen edustajille kolmen päivän erikoiskurssin, jonka osanottajista suurin osa oli naisia. Sen aikaansaamiseen tarvittiin naisten yhteistyötä, ja Neuvottelukunnan jäsenien Anneli Tainan ja Ritva Viljasen panos oli ratkaiseva kurssin toteutumisessa. Helena Rannan vaikutus puolestaan toi tälle ja sen jälkeen muillekin kursseille tietoa siviilikriisinhallinnasta.

Naisjärjestöjen Keskusliiton pääsihteeri Terhi Heinilä valittiin loppuvuodesta 2019 Euroopan komission urheilun korkean tason työryhmän jäseneksi. Ryhmän tehtävänä on laatia urheilun sukupuolten tasa-arvon strategia Euroopan unioniin. Teemoissa keskitytään naisten osallistumiseen urheiluun ja sen päätöksentekoon, naisten valmentamiseen ja heihin urheilussa kohdistuvaan väkivaltaan sekä heidän näkymiseen mediassa.

Työryhmä tekee esityksiä Euroopan komissiolle, EU-jäsenvaltioille ja urheiluliikkeelle. Ryhmään valittiin 81 hakijan joukosta 15 kokenutta ja arvostettua jäsentä.

Kotimaista yhteistyötä oli naistenpäivän (8.3.) viettäminen Helsingin yliopiston suuressa juhlasalissa 1990-luvulta lähtien UN Women Finland -järjestön kanssa, joka oli toinen tätä varten perustetun Helvi Sipilä-rahaston hallinnoija. Kolmas järjestäjä oli Helsingin yliopisto. Juhlassa oli useita esitelmää, yliopiston professoreita sekä muita kotimaisia ja ulkomaisia puhujia sekä erikseen Helvi Sipilä -luento. Yliopiston vetäytyttyä järjestelyistä naistenpäivää on juhlistettu järjestämällä liiton omia keskustelutilaisuuksia ja vaikuttamalla mediassa.

5. Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälinen Naisliitto ICW

Kansainvälisen Naisliiton (ICW) merkitys on viime aikoina vähentynyt. ICW syntyi 1880-luvulla keski- ja yläluokan naisten keskuudessa. Se on tehnyt merkittävää työtä Kansainliitossa, YK:ssa ja kehittyvissä maissa. Se ei kuitenkaan ole uudistunut maailman muuttuessa ja sen resurssit ovat rajalliset. Keskusliitto osallistui ICW:n kokouksiin 2010-luvulle asti. Laura Finne-Elonen oli sen hallituksessakin useita vuosia. Viimeisen kerran oltiin mukana 2012, jolloin Laura Finne-Elonen oli yleiskokouksen sihteeri ja Helena Ranta Suomen äänivaltainen edustaja. Keskusliitto arvioi kansainvälisen vaikuttamisen painopisteitä uudelleen. Tämän seurauksena vuoden 2014 jälkeen liitto ei osallistunut ICW:n toimintaan. Tilalle ovat tulleet muut kansainväliset verkostot.

ICW:n eurooppalaiset jäsenmaat toimivat yhdessä European Centre of the International Council of Women (ECICW) -yhteisliittymässä. Laura Finne-Elonen oli sielläkin aktiivi ja jopa sen puheenjohtaja 2001-2006. Se ei Suomen Naisjärjestöjen Keskusliiton mielestä oikein löytänyt paikkaansa, vaan se oli yksi byrokraattinen askelma ICW:n toiminnassa. Keskusliitto erosi ECICW:sta 2007, ja keskittyi vaikuttamaan European Women's Lobbyssä.

YK perusti 2010 erillisen tasa-arvojärjestön UN Womenin. Sen ensimmäinen pääjohtaja oli Chilen entinen presidentti Michelle Bachelet. Suomi on UN Womenin yksi suurimpia tukijoita.

Maailmanlaajuinen tasa-arvotyö on siirtynyt käsiteltäväksi vuosittaisessa Naisten asema -toimikunnan istunnossa New Yorkissa (Commission on the Status of Women, eli ns. CSW). Puheenjohtaja Eva Biaudet ja pääsihteeri Terhi Heinilä ovat olleet säännöllisesti mukana Suomen virallisessa ministerin johtamassa delegaatiossa ja osallistuneet laajasti kansalliseen valmisteluun ja raportointiin.

Keskusliitto on osallistunut CSW:n kokouksiin vuosittain vuodesta 2015 lähtien. Vuonna 2020 koronapandemia peruutti laajan tapahtuman järjestelyt vain muutamia päiviä ennen istunnon aloittamista.

Vuonna 2020 Keskusliitto järjesti ensimmäisen kokonaan englanninkielisen webinaarin osana tulevaa naisjärjestöjen 110-vuotisjuhlavuotta. Syyskuussa järjestetty Naisjärjestöjen Maailma: Women's Organisations for Feminist Futures kokosi yhteen niin suomalaisia kuin kansainvälisiä osallistujia sekä huippupuhujia. Webinaarissa

puhuivat Equality Now -järjestön pääjohtaja Yasmeen Hassan, European Women's Lobbyn Mary Collins ja Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja Eva Biaudet. Puheenvuoroja kommentoi Euroopan parlamentin jäsen ja Marttaliiton puheenjohtaja Sirpa Pietikäinen. Webinaarissa keskusteltiin kansainvälisen tasa-arvotyön tilasta, koronapandemian mukanaan tuomista haasteista naisten oikeuksille ja Suomen merkityksestä kansainvälisessä tasa-arvotyössä. Suomen hallituksen naisjohto

herätti ihastusta, mutta kansainväliset järjestöt antoivat myös kritiikkiä lainsäädännön puutteista: Suomi tarvitsee erillisen lain, joka kieltää tyttöjen sukuelinten silpomisen, ja rikoslaki tulisi uudistaa aidosti seksin osalta suostumusperustaiseksi. Lisäksi seksuaalisen pakottamisen rangaistuksen lievyys aiheutti huolta.

Englanniksi jatkettiin 2021 naistenpäivänä, kun liitto järjesti edellisen vuoden CSW:n kansalaisjärjestötapahtumaksi tarkoitetun 15. Helvi Sipilä -seminaarin *My Body is Mine: Trafficking in human beings. How to protect women and girls?* NJKL:n lisäksi tapahtuman järjestäjinä olivat Akateemisten Naisten Liitto, Suomen NNKY-liitto, UN Women Suomi ja NYTKIS ry.

Kuva Mari Waegelein.

Kansainväliset vieraat kävivät tutustumassa naisjärjestöjen tasa-arvotyöhön. Puheenjohtaja Leena Salmensaari emännöi vietnamilaisia vieraita. Kuva Leena Ruusuvooren kotiarkisto.

Suomen NNKY-liiton edustaja Keskusliiton hallituksessa oli Pirjo-Liisa Penttilä. Tässä juhlatuoden tunnelmissa Finlandia-talolla. Kuva Leena Ruusuvooren kotiarkisto.

Peking oli uuden aikakauden alku

Keskusliitto seuraa tiiviisti YK:n naisten syrjäytymisen poistamista käsittelevän komitean (CEDAW) työtä. Liitto on saanut raportit New Yorkissa vuosittain pidettävästä YK:n naisten aseman toimikunnan (CSW) istunnosta ja osallistunut istuntoon Pekingin kokouksesta (1995) lähtien. CEDAW:n, CSW:n ja kansainvälisten naisjärjestöjen äänekkäillä vaatimuksilla saatiin aikaan kuuluisan Pekingin kokouksen (YK:n neljäs maailmankonferenssi naisten aseman edistämiseksi) julistus ja toimeenpano-ohjelma vuonna 1995. Yhteistyö YK:n toimijoiden kanssa on tärkeä tuki ja informaatiokanava Naisjärjestöjen Keskusliitolle. Kokousta edelsi viikon kestänyt kansalaistapahtuma, johon osallistui Suomesta NYTKISin delegaatio ja runsaasti muiden järjestöjen edustajia. Se oli yksi sukupuolviikoksi – myös monille kokousta kotoa käsin seuranneille. Maailma muuttui Pekingissä.

Pekingin kokous oli kulminaatiopiste ja uuden aikakauden alku. Silloin määriteltiin kansainvälisellä tasolla tavoitteet sukupuolten tasa-arvon saavuttamiseksi ja vuoden 1979 naisten syrjäytymisen kieltävän sopimuksen toteuttamiseksi käytännössä. Laajojen korjausehdotusten ja tapahtumien joukosta esille nousi useita teemoja. Ensinnäkin

Suomessa Pekingin ohjelmaan lähdettiin hitaasti liikkeelle. Tuntui kuin se koskisi ennemminkin muita maita kuin edistyksellistä Suomea.

USA:n presidentin puoliso Hillary Clinton julisti, että naisten oikeudet ovat ihmisoikeuksia ja ihmisoikeudet ovat naisten oikeuksia. Tämä sinänsä itsestään selvä toteamus tuli näin YK:n jäsenvaltioiden ohjelmaksi – ainakin teoriassa. Tyttöjen elinolot ja kasvatusta tuore näkökulma tasa-arvotyössä.

Monissa maissa Pekingin päätöksiin suhtaututaan nyrpeästi ja YK:ssa seurantakokouksissa niiden raportit kehuvat YK:ta ja maailmanrauhaa, mutta eivät puhu mitään tasa-arvon edistämistä maassaan. Pohjoismaat ovat monella tavalla eturintamassa eikä Suomi erotu joukosta. CSW:n kokouksen naisvaltainen yleisö aplodeerasi 2010 seisaallaan, kun Norja raportoi pörssiyritysten hallitusten naiskiintiöistä.

Naisjärjestöjen Keskusliiton johdolla yli 40 kansalaisjärjestön kanssa laadittu Peking +25 -kansalaisjärjestöraportti julkaistiin 3.10.2019 Helsingissä. Kuvassa pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist, tasa-arvosuurlähettiläs Katri Viinikka, järjestöpäällikkö Anniina Vainio ja puheenjohtaja Eva Biaudet. Kuva Paula Ojansuu.

Suomessa Pekingin ohjelmaan lähdettiin hitaasti liikkeelle. Tuntui kuin se koskisi ennemminkin muita maita kuin edistyksellistä Suomea. Pekingin päätösten toteutumista ryhdyttiin seuraamaan vuonna 2000, kun siitä oli kulunut viisi vuotta. CEDAW kirjasi silloin seuraavia puutteita Suomen tasa-arvokehityksessä:

- **naiset pääsivät harvoin johtaville paikoille julkisessa hallinnossa**
- **naisiin kohdistuva väkivalta ja naiskauppa oli lisääntynyt**
- **naiset olivat miehiä useammin lyhytaikaisissa työsuhteissa (pätkätöissä), mikä vaikeutti heidän pysyvää työllistymistään ja perheen perustamista**
- **katkot naisten työuralla johtivat hitaaseen työhöön ja pieneen eläkekertymään**
- **työelämä oli jakautunut sukupuolen mukaan niin, että naiset työskentelivät naisten aloilla naisten kanssa ja miehet miesten aloilla miesten kanssa.**
- **miehet tekivät enemmän ylityötä.**

Naisjärjestöt kokivat, että Suomen valtiovalta antoi liian positiivisen kuvan omasta toiminnastaan. Tämän takia ne ryhtyivät kokoamaan viiden vuoden välein varjoraportteja, Peking-kansalais-

järjestöraportteja. Niihin kirjataan tehtyjä parannuksia ja listataan epäkohtia. Keskusliitto hallinnoi hanketta ja julkaisee raportit, joiden tekemiseen osallistuu laaja joukko yhdistyksiä ja muita toimijoita.

Suomen ongelma on kykenemättömyys tunnistaa syrjiviä rakenteita ja käytäntöjä. Naisiin kohdistuvan väkivallan osalta Suomi on Euroopan unionin väkivaltaisimpia maita. EU:n Suomen lähetystön tiloissa pidettiin 2005 Paluu Pekingiin -seminaari – ja ongelmat olivat edelleen lähes samoja. Tuorein seuranta oli Tehdään tasa-arvo. Peking + 25 kansalaisjärjestöraportti vuodelta 2020, jonka laatimiseen osallistui yli 40 kansalaisjärjestöä. Koko laajan prosessin yhteistyön johtamisesta ja raportin koordinoinnista ja kirjoittamisesta vastasi Keskusliiton järjestöpäällikkö Anniina Vainio.

Peking+25-raportti sisältää kahdeksan Pekingin toimintaohjelman kattavaa osa-aluetta sekä kansalaisjärjestöjen toimenpide-ehdotukset kuhunkin osa-alueeseen. Raportti peilaa Pekingin toimintaohjelman tavoitteita ja tasa-arvon tilaa Suomea sitoviin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, mukaan lukien YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030. Raportin tavoitteena on vahvistaa suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvotietoutta ja -tietoisuutta tarjoamalla tutkittuun tietoon pohjautuvaa informaatiota sukupuolten tasa-arvolle keskeisistä aiheista yksissä kansissa.

Raportti julkistettiin ja luovutettiin valtioneuvostolle lokakuussa 2019 järjestetyssä seminaarissa, joka organisoitiin yhdessä ulkoministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Uusimman raportin mukaan Suomessa ei osata tarpeeksi arvioida sukupuolivaikutuksia lainsäädäntöä kehitettäessä. Naisten työllisyyden tulisi olla tarkastelussa erityisesti sote-uudistusta pohdittaessa, koska terveydenhuollon ja kuntien sosiaalialan palkansaajista noin 90 prosenttia on naisia. Edelleen palkkatasa-arvo on saavuttamatta. Raiskauksen määritelmän pitää pohjautua suostumuksen puutteeseen eli molempien osapuolten on selkeästi oltava samaa mieltä. Lähestymiskiellon epäämisen maksullisuutta ihmetellään. Samoin kuin sitä, että Suomi on läntisen Euroopan maista ainoa, jossa ei ole vapaata aborttia, vaan naiset saavat sen hakemuksesta sosiaalisin tai ter-

veydellisin perustein ja kahden lääkärinlausunnon perusteella.

Kestävä kehitys ja ilmastonmuutos on tosiasia, joka koskettaa erityisesti maaseudun naisia ja haavoittuvassa asemassa olevia naisia, kuten vammaisia ja kehittyvien maiden naisia. Naisten on päästävä neuvottelupöytiin ympäristökysymyksissä ja kehitysyhteistyövaroja olisi suunnattava naisten oloja parantaviin projekteihin.

Maahanmuuttaneiden naisten oloihin on raportissa kiinnitetty entistä suurempi huomio. Siinä otetaan kantaa viranomaisten kyvyttömyyteen huomata kunniaväkivaltaa ja tukea maahanmuuttaneiden naisten kotoutumista ja työllistymistä.

Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys Rusetti ry:n hallituksen edustajat Riitta Jolanki ja Marja Pihkala keskustelivat Naisjärjestöjen Keskusliiton kokoaman Peking +25 -kansalaisjärjestöraportin teemoista Helsingissä 27.11.2019. Kuva Joonas Kurppa.

European Women's Lobbyin silloinen pääsihteeri Joanna Maycock puhui Naisjärjestöjen Keskusliiton Onko EU myös naisten -seminaarissa 29.4.2019. Seminaarin teemana oli naisten vaikutusmahdollisuudet Euroopan unionissa ja Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella. Kuva Paula Ojansuu.

Naiset Euroopan unionissa

Euroopan unioniin liittymisen jälkeen suomalaisilla naisilla oli pääsy European Women's Lobbyyn. Siellä Suomea ovat edustaneet Keskusliitto ja NYTKIS yhdessä. Aluksi myös Keskusliitolla oli edustus EWL:n hallituksessa, mutta pian sovittiin, että NYTKIS edustaa Suomea ja Keskusliitto on mukana yleiskokouksissa. Pääsihteeri Leena Ruusuvaori oli vuodesta 2006 mukana EWL:n alaisessa Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhdessä organisoimassa projektissa, jonka tarkoitus oli tukea ihmiskaupan ja seksuaalisen hyväksikäytön uhreja ja auttaa heitä palaamaan turvalliseen elämään. Lisäksi hän oli jäsenenä muissa väkivallan vähentämistä koskevissa työryhmissä.

Virallisen kokouksiin painottuvan edustuksen rinnalla Keskusliitolla on henkilösuhteisiin perustuvia kontakteja, joita se pitää tärkeänä vaikuttamiskanavana. Liitto vaikuttaa muilla tavoin, kuten Women's Lobbyin kansallisessa EU-jaostossa.

Suomi oli Euroopan unionin neuvoston puheenjohtaja kesäkuusta joulukuuhun 2019. Unionissa käytiin myös parlamenttivaalit keväällä 2019. Naisjärjestöjen Keskusliitto toteutti yhteistyössä 22 jäsenjärjestön ja Euroopan parlamentin Suomen toimiston kanssa *Onko EU myös naisten? Nais-*

Euroopassa ovat nousseet äänenpainot, jotka pyrkivät naisten oikeuksien kaventamiseen.

ten vaikutusmahdollisuudet Euroopan unionin politiikassa ja päätöksenteossa 2019 -hankkeen. Hankkeen seminaarissa keskusteltiin tasa-arvon edistämisestä sekä naisten asemasta ja vaikutusmahdollisuuksista EU:ssa, europarlamenttivaaleissa ja Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella. Tilaisuuden pääpuhujana oli European Women's Lobbyin pääsihteeri Joanna Maycock. Hän muistutti, että Euroopan unioni on edistänyt naisten oikeuksia huomattavasti työelämään liittyvien tasa-arvokysymysten osalta. Nyt Euroopassa kuitenkin ovat nousseet äänenpainot, jotka pyrkivät naisten oikeuksien kaventamiseen. Rajat ylittävä yhteistyö on oleellista, kun rakennetaan Eurooppaa, joka on myös naisia varten.

Onko EU myös naisten -hankkeessa laadittiin liiton tavoitteet Suomen EU-puheenjohtajuus-

kaudelle ja julkaistiin kannanottoja. Varsinkin komissaarivalinta nousi ykkösmedioiden aiheiksi, ja liitto korosti naisen valinnan merkitystä esimerkiksi Twitterissä, jossa aihetunnus #naistenEU tavoitti yli 130 000 Twitter-käyttäjää. Naisjärjestöjen Keskusliitto laati listan europarlamenttivaalien naisehdokkaista. Naiset äänestivät vilkkaammin kuin eurovaaleissa yleensä ja lopulta Suomen 13 valitusta mepistä seitsemän oli naisia.

Sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvoyksikkö järjesti Helsingissä Suomen EU-puheenjohtajakaudella 2019 korkean tason tasa-arvoseminaarin *Europe for Gender Equality? Taking Stock – Taking Action*. Siinä käsiteltiin EU:n haasteita ja toimintalinjauksia tasa-arvon osalta seuraavan viiden vuoden aikana. Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja Eva Biaudet osallistui seminaarin päätöspaneeliin. Hän korosti kunnianhimoisen tasa-arvostrategian merkitystä unionissa, seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeuksien ajamista sekä tehokkaita toimia naisten kohtaaman väkivallan kitkemiseksi. Liitto oli keskeisesti mukana laatimassa sisältöjä *Tasa-arvoisen EU:n tekijät* -kampanjaan, jossa listattiin tavoitteita EU:n tasa-arvotyöhön ja haastettiin kaikki ministerit kertomaan, miten he edistävät sukupuolten tasa-arvoa EU-yhteistyössä. Kampanjan koordinoi kehitysyhteistyöjärjestö Fingo.

Aktiivista vaikuttamista kansainvälisillä areenoilla

Pohjoismaiden ministerineuvosto rahoitti lähialueyhteistyötä Pietarissa ennen Venäjän viime vuosina harjoittamaa kielteistä suhtautumista kansainväliseen yhteistyöhön ja kansalaisjärjestöihin. Naisjärjestöjen Keskusliitto organisoivat Suomi-Venäjän-Seuran kanssa vuosina 2010 ja 2011 oli suomalaisen asiantuntemuksen vientiä Pietariin. Siellä paikallistason *virkamiehet* ja eri komiteoiden jäsenet saivat koulutusta tasa-arvon peruskysymyksissä. Lisäksi laadittiin venäläisiin oloihin sovellettu tasa-arvo-opas. Suomessa hanketta koordinoivat Naisjärjestöjen Keskusliitto ja Latviassa Resource Center for Women *Marta*. Keskusliitto osallistui vuonna 2015 pohjoismaiseen feministiverkostoon, jonka työssä Anita Paulig oli aktiivinen.

Samoin Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittama oli Keskusliiton ja Center of International

and Information Exchanges “Enlightenment” -järjestön yhteinen hanke, jonka toisena osapuolena olivat Pietarin naisjärjestöt. Mukana oli toimijoita Ruotsista ja Norjasta. Hankkeessa edistettiin sukupuolten tasa-arvoa, naisten oikeuksia ja ihmisoikeuksia erityisesti väkivalta- ja päihdeteemoissa. Hankkeen edustajien oli tarkoitus matkustaa Pietariin, ja kesällä 2020 taas venäläisten piti vieraillla Suomessa kuulemassa suomalaisia toimijoita, kuten tasa-arvovaltuutetun toimistoa. Koronatilanteen takia kaikki matkat ja vierailut peruuntuivat ja hankkeessa keskityttiin työhön Venäjällä.

Pääsihteeri Terhi Heinilä on tuonut naisten liikunnan ja urheilun kansainväliset verkostot Keskusliiton työhön. Kansainvälisellä naisurheiluverkostolla IWG:llä (International Working Group on Women and Sport) oli 2017 kokous Tokiossa. Siihen liittyi Japanin kansallinen seminaari, jossa Japanin olympiakomitea ja Japanin paralympiakomitea sitoutuivat sukupuolten tasa-arvoon. IWG:n Suomen puheenjohtajakaudella järjestettiin Helsingissä vuonna 2014 kuudes IWG-maailmankonferenssi, jonka suojelijana toimi presidentti Tarja Halonen. Siihen osallistui yli 1000 urheiluvaikuttajaa 90 maasta ja kaikilta mantereilta. Helsinki jäi urheilun historiankirjoihin, koska 1994 tehtyä Brightonin kansainvälistä urheilun julistusta päivitettiin juuri Helsingissä pidetyssä tilaisuudessa. IWG-konferenssi pidettiin 2018 Gaboronessa Botswanaassa. Siellä presidentti Tarja Halonen oli keynote-puhujana Naisjärjestöjen Keskusliiton aloitteesta ja sai innostuneen vastaanoton.

Vuonna 2021 yli 600 globaalia järjestöä on allekirjoittanut *Brighton plus Helsinki Declaration* -julistuksen, jossa sitoudutaan urheilun tasa-arvon edistämiseen. Helsinki-konferenssissa julkistettiin myös urheilun mittavat strategiset suositukset, joihin urheilun kehittäminen tänäkin päivänä nojaa.

Lisäksi Keskusliitto on itse järjestänyt kansainvälisiä seminaareja, kuten *Women's Organisations for Feminist Futures* -tilaisuus syyskuussa 2020 ja yhteistyössä naisjärjestöjen kanssa vuosittain järjestetyt Helvi Sipilä -seminaarit, joiden teemoina oli 2019 ja 2021 *My Body is Mine* (2019 ja 2021), *Seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeudet* (2019) sekä *Ihmiskaupan vaikutukset* (2021).

Naisjärjestöjen Keskusliitto vaikuttaa aktiivisesti myös Equality Now -järjestön kanssa. Järjestö seuraa tarkasti Suomen tasa-arvokehitystä ja osallistuu asiantuntijana liiton tapahtumiin.

African Care ry oli ensimmäinen maahanmuuttaneiden naisten perustama yhdistys, joka liittyi Naisjärjestöjen Keskusliittoon. Kuvassa hyvinvointitoiminnan suunnittelija Fathi Osman ja toiminnanjohtaja Batulo Essak Naisjärjestöjen Keskusliiton vuosikokouksessa 2019 Fazerilassa. Kuva Mari Waeglein.

6. Yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa

Laaja ja vaikuttava naisenergian liitto

Naisjärjestöjen Keskusliitto on naisten oikeuksien asiantuntija, vaikuttaja ja viestijä. Liitto tekee työtä aktiivisesti yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa ja käy vuoropuhelua ajankohtaisista naisten ja tyttöjen asemaan ja oikeuksiin, sukupuolten tasa-arvoon ja tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksiin liittyvistä yhteiskunnallisista asioista. Jäsenjärjestöt toimivat keskinäisen tiedonkulun välitasemana ja verkostona. Keskusliiton jäsenjärjestöt ovat itsenäisiä rekisteröityjä yhdistyksiä.

Jäsenmäärä on 2000-luvulla vaihdellut ja noussut 58:sta ja 71 järjestöön. Viime vuosina on tullut paljon uusia jäsenjärjestöjä. Jäsenkunta laajeni merkittävästi 2016, kun muun muassa Suomen sairaanhoitajaliitto ry ja Women in Film and Television in Finland ry liittyivät jäseniksi. Mukaan liittyi 2020 kahdeksan uutta järjestöä.

Naisjärjestötoiminta on osoittanut edelleen ajankohtaisuutensa ja voimansa ja jäsenjärjestöjen määrä on vuonna 2021 suurempi kuin koskaan aiemmin. Osittain jäsenjärjestöjen vaihtelu johtuu

Naisjärjestötoiminta on osoittanut edelleen ajankohtaisuutensa ja jäsenjärjestöjen määrä on vuonna 2021 suurempi kuin koskaan aiemmin.

yhdistyskentän luonnollisesta elämisestä. Moninaisuuden lisääminen Naisjärjestöjen Keskusliitossa ja sen jäsenjärjestöissä on ollut strateginen linjaus ja tavoitteen toteutumiseksi on tehty paljon systemaattista työtä. On tärkeää, että kaikki naiset ja itsensä naisensa kokeviksi ovat tervetulleita naisjärjestöjen toimintaan.

Ensimmäiset maahanmuuttaneiden naisten yhdistykset, African Care ja Daisy Ladies liittyivät joukkoon tämän vuosisadan alkupuolella. Vuoden 2015 jälkeen jäseniksi ovat tulleet muun muassa Monika-Naiset liitto ja Monaliiku- Monikansallisten naisten hyvinvointi- ja liikunta ry.

Samoin vammaisten naisten rekisteröityä yhdistyksensä merkittävää Keskusliitolle oli, että mukaan jäseneksi tuli Valtakunnallinen vammaisten naisten yhdistys - Rusetti ry. Samoin jäseneksi liittyi Kuurojen Liitto ry. Mukaan on tullut myös vanhoja järjestöjä, kuten yli 100-vuotias Konkordia-liitto ja eri ammattiryhmiä edustavia järjestöjä kuten We in Games ry, Women in Mining ry ja Pelastusalan naiset ry. Samoin kansainväliset Suomessa toimivat UN Women Finland ry ja Plan International Suomi ovat liittyneet Naisjärjestöjen Keskusliiton jäseniksi. Uusista jäsenjärjestöistä nopeasti on kasvanut Mothers in Business MiB ry, joka vaikuttaa naisten työ- ja perhe-elämän entistä joustavampaan yhdistämiseen. Naisten hyvinvointiin ja terveyteen keskittyvien yhdistysten mukaan-tulo on leimannut 2010-lukua.

Jäsenmäärältään suurimpia jäsenjärjestöjä ovat Suomen Voimisteluliitto ry, Marttaliitto ry, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry, Suomen sairaanhoitajaliitto ry ja Keskustanaiset ry. Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto ry (entinen Lastentarhanopettajaliitto) ja Kätilöliitto kuuluvat myös suurten naisjärjestöjen joukkoon.

Keskusliiton hallitukseen valitaan naisia laajasti eri taustoilla ja asiantuntemuksella. (Liite 1) Hallituksen jäsenet ovat eri järjestöistä, eri ikäisiä ja eri puolilta Suomea. Naisjärjestöjen Keskusliitolle erityinen voimavara on ollut hallituksen moninaisuus ja että viime vuosina myös vammaiset naiset ja maahanmuuttaneet naiset ovat olleet tiiviisti mukana hallitustyössä.

Yksi merkki Keskusliiton merkityksestä ja elävästä voimasta on se, että Keskusliiton hallituspaikoista kilpaillaan ja valinta tehdään usein äänestämällä. Vuoden 2020 vuosikokouksen hallitusvaalissa neljälle paikalle oli 15 ehdokasta. Hallituksen jäsenten toimikaudet rajattiin vuoden 2016 sääntömuutoksessa kolmesta kahteen, joten maksimissaan henkilö voi olla kuusi vuotta liiton hallituksessa.

Naisjärjestöjen Keskusliitto on päivittäin ja viikoittain yhteydessä jäsenjärjestöjensä kanssa hankkeiden, tapahtumien, kannanottojen ja viestinnän parissa. Yhteinen viestintä ja vaikuttaminen on tiivistä. Sosiaalinen media ja digitaalisesti järjestettävät tilaisuudet helpottavat ja nopeuttavat yhteydenpitoa. Koronapandemian alkaessa maaliskuussa 2020 Keskusliitto ja sen jäsenjärjestöt muuttivat toimintansa verkkoon muutamien viikkojen aikana. Aiemmin Keskusliiton johto tutustui jäsenjärjestöjen toimintaan vieraillemalla niissä.

Liitto pyrkii lisäämään moninaista edustusta kaikessa päätöksenteossa ja osallistumisessa. Koronavuoden 2020 yksi suurimmista liiton tapahtumista käsitelikin moninaista työelämää ja kiinnitti huomion siihen, että vain noin puolet maahan muuttaneista naisista työllistyy korkeasta koulutustasosta huolimatta.

Lastensuojelu kuuluu usein muissa maissa naisjärjestöjen tehtäväkenttään. Suomessa on kuitenkin useita vahvoja lastensuojelujärjestöjä edistämässä lasten hyvinvointia, joten lastensuojelu sinällään ei täällä kuulu naisjärjestöjen agen-

Kuva Mari Waagelein.

dalle. Monet lastensuojelun ja naisten oikeuksien teemat ovat kuitenkin niin lujasti yhteydessä, että Keskusliitto ottaa niihinkin kantaa. Sellaisia teemoja ovat varhaiskasvatus ja koulutuksen tasa-arvon kysymykset, samoin lapsiavioliittojen kieltäminen ja vihapuheen ja muun väkivallan estäminen. Matalasti koulutetut äidit jäävät muita useammin hoitamaan lapsia kotiin, mikä tekee hallaa äidin urakehitykselle ja taloudelliselle turvallisuudelle. Samoin liitto toimii aktiivisesti koulutuksen eriytymisen purkamiseksi.

Puheenjohtajat on perinteisesti valittu puolueiden edustajista, vaikka poliittisesti neutraalit järjestöt ovat heitä esittäneet. Päivi Varpasuo oli kokoomustaustainen, keskustalainen puolestaan oli kansanedustaja ja ministeri Sirkka-Liisa Anttila 2007–2015 ja ruotsalaisen kansanpuolueen kansanedustaja oli aiempi tasa-arvoministeri Eva Biaudet 2015–2021. Tästä linjasta poiketen Leena Salmensaari edusti Naisteologeja 2004–2006 Päivi Varpasuon yllättävän ja surullisen kuoleman jälkeen. Myös varapuheenjohtajat ovat olleet aktiivisia ja arvokkaita Keskusliiton vaikuttajia ja jatkavat usein eri toimikunnissa hallituskautensa jälkeen. Näin rikosoikeuden emeritaprofessori Terttu

Utriainen jatkaa liiton oikeudellisen toimikunnan, hallintotieteiden maisteri, opetusneuvos Riikka Vacker Naisjärjestöjen Suomi 110 vuotta -juhlatoimikunnan ja valtiotieteiden maisteri, viestintäkonsultti Satu Keiski-Toni viestintätoimikunnan puheenjohtajana.

Suuri merkitys liiton vaikuttavuudelle ja näkyvyydelle on ollut silläkin, että henkilöstöä Keskusliiton toimistossa oli vuoteen 2015 saakka vain kaksi, mutta vuodesta 2019 henkilöstön määrä on ollut 7–10 työntekijää.

Jäsenjärjestöjen edustajat tapasivat säännöllisesti kevät- ja syyskokouksissa vuoden 2016 sääntömuutokseen asti. Niiden yhteydessä oli aina jotain mielenkiintoista ohjelmaa: esitelmiä, laitoksiin ja yrityksiin tutustumisia, kulttuuri- ja hyvinvointiohjelmaa. Sen lisäksi jäsenyhdistyksille järjestettiin seminaareja ja keskustelutilaisuuksia. Koulutukset ovat koskeneet järjestötyötä, kuten puheenjohtajan ja sihteerin tehtäviä ja vastuuta, taloudenpitoa ja yhdistyslainsäädäntöä, viestintää ja johtamista. Naisten omilla koulutuksilla paikattiin sitä puutetta, että naiset pääsevät miehiä harvemmin työpaikoiltaan maksullisiin koulutuksiin. Tilaisuuksissa oli 30–200 osallistujaa.

Naisten laivoille ja koulutuksiin tultiin voimaantumaan

Keskusliitto kokosi jäsenjärjestöjä ja niiden jäseniä yhteen risteilyille, jotka saivat nimen Naisten Laiva. Ideana oli varata koko risteilylaiva naisjärjestöjen käyttöön, järjestää siellä seminaareja, yhdistystoiminnan koulutusta ja vapaa-ajan ohjelmaa sekä antaa jäsenjärjestöille mahdollisuus pitää omia kokouksiaan ja seminaarejaan risteilyn aikana. Yhteistyökumppaneilla oli mahdollisuus esitellä toimintaansa ja tuotteitaan. Osallistujien keskinäinen mahdollisuus verkostoitua oli hyvä sivutuote.

Ensimmäiset Naisten Laivat seilasivat 1998 ja 2000. Ensimmäinen oli suosituin ja sillä oli 1600 matkustajaa. Nykytilannetta ajatellen huomioitavaa oli, että ministeri Eva Biaudet esiintyi toisella laivalla, jonka teema oli *Nainen ajan valtimolla*. Samalla risteilyllä koettiin tunteellinen hetki, kun ruotsinsuomalainen Uppsalan tuomiorovasti Tuulikki Koivunen Berglund kertoi Fadime Sahindalista, joka oli paljon mediahuomiota saaneen kunniamurhan uhri. Kaikki itkivät.

Kolmas Naisten laiva *Hellitä hetkeksi* purjehti 2002 mukanaan 1100 naista. Silloin puhuttiin työelämän tasa-arvosta, mikä oli tuon vuoden teema muutenkin. Puhujina olivat muun muassa sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho ja eduskunnan varapuheenjohtaja Sirkka-Liisa Anttila. Risteilyn aikana järjestettiin 30 tilaisuutta, esitelmiä, seminaareja, kokouksia ja koulutuksia, mutta myös rentouttavaa ohjelmaa. Supersuosion saivat kirjailija Kaari Utrion ja filosofi Esa Saarisen esitelmät.

Sen jälkeen risteiltiin vielä kolme kertaa, vuosina 2004 ja 2006 sekä järjestettiin 2008 Naisten laiva -otsikolla Tähtihetkiä Tallinnassa. Osallistujamäärä laski ja laivat kasvoivat, joten laivayhtiön oli otettava muitakin matkustajia mukaan. Tunnelma oli kuitenkin muuttunut alkuaikojen innostuksesta. Ensimmäisellä risteilyllä oli käsinkosketeltava riemullinen tunnelma, joka alkoi jo satamaa lähestyttäessä. Laivassa oli tunne, että oltiin tekemässä historiaa ja että uusi taso oli saavutettu naisten itsetunnolle. Vuosien mittaan Naisten laivojen ensiviehätys haaleni ja kustannuksia oli vaikea saada kuriin. Niinpä risteilyt 2008 jätettiin odottamaan uutta innostusta.

Naisten laivalla Bettina Sångbom piti vastaanottoa "Bettinan penkissä". Kuva Leena Ruusuvuoren kotiarkisto.

Järjestökoulutus siirtyi 2005 neuvottelupäiville, joita järjestettiin kevätkokouksen yhteydessä. Kevätkokoukset pidettiin pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Silloin tutustuttiin järjestämispaikkakuntaan ja sen päättäjiin ja kerrottiin ajankohtaisista tasa-arvokysymyksistä. Ensimmäiset neuvottelupäivät olivat Aulagolla Hämeenlinnassa. Joinakin kertoina keskityttiin järjestötoimijoiden hyvinvointiin. Näin tapahtui 2010 Naantalin kylpylässä pidetyillä neuvottelupäivillä. Lukuun ottamatta Naisten Laivoja Keskusliitto järjesti vuosittain keskimäärin neljä tai viisi valtakunnallista tilaisuutta jäsenjärjestöille ja lisäksi alueellisia tilaisuuksia.

Sääntömuutoksen jälkeen vuonna 2017 siirryttiin yhden, marraskuussa pidettävän vuosikokouksen järjestelmään. Sen yhteydessä puhutaan ajankohtaisista kysymyksistä, kuten 2019 ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista naisten elämään.

Huhtikuussa pidetään Keskusliiton kevättapahtuma, jonka muoto on vapaampi ilman virallisen kokouksen painolastia. Teemat valitaan ja valmistellaan yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa ja tapahtumiin on liittynyt yhteinen vaikuttamis- ja viestintäkampanja. Teemoina ovat olleet mm. Onko EU myös naisten? ennen Euroopan parlamentin vaaleja vuonna 2019.

Tämän lisäksi ja erityisesti vuodesta 2015 on panostettu yhteistyöhön jäsenjärjestöjen ja muiden kumppanien kanssa. Vuonna 2018 organisoitiin ensimmäisen kerran vuosittainen Naisjärjestöjen johdon foorumi, jolle osallistui 50 jäsenjärjestöjen johtajaa. Viime vuosina on panostettu lukuisiin yhteishankkeisiin ja siten jäsenjärjestöjä on sitoutettu Keskusliiton työhön ja teemoihin.

Naisjärjestöjen Keskusliiton hallitus vuosikokouksessa 2019. Uudet hallituksen jäsenet kukitettuina: Anu Talka, Nina Hahtela ja Pirta Hulsi. Kuva Mari Waegelein.

Leea Paija, Satu Keiski-Toni, Päivi Nikkilä, Riikka Vacker ja Marja Pihkala liiton vuosikokouksessa Fazerilassa 2019. Kuva Mari Waegelein.

Naisjärjestöjen Keskusliiton vuosikokous 11.11.2019. Kuva Mari Waegelein.

Vaikuttaminen ei kaatunut koronaan

Yksi mieleenpainuvimmista jäsenkokoontumista oli liiton huhtikuussa 2020 järjestämä korona-ajan ensimmäinen webinaari *Miten naisjärjestöt vastaavat koronaepidemian haasteisiin?*. Keskustelussa puitiin jäsenjärjestöjen ottamaa valtavaa digiloikkaa ja toiminnan organisoimista etänä. Esimerkiksi Sairaanhoidajaliitto keräsi nettisivuillaan hoitajien tuntemuksia pandemian alussa. Sivut keräsi nopeasti yli 700 kirjoitusta, joiden pohjalta liitto teki tiedotteita. Huolta aiheutti erityisesti sairaanhoitajien puutteellinen testaus ja paniikki suojavarustuksen suhteen. Ohjeissa oli jopa kehoitettu improvisoimaan maski talouspaperista ja suojapuku sadetakista. Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys Rusetti ry soitti kotona yksin oleville jäsenilleen ja kysyi kuulumisia. Naisia huolestutti vammaisten asema pandemiassa ja sen jälkeisessä mahdollisessa lamassa. Yrittäjänaiset koostivat tietopakettin ja järjestivät koulutuswebinaarin yritystuista. Webinaariin osallistui yli 200 toimeentulostaan huolestunutta naisyrittäjää.

Voimisteluliitto ryhtyi nopeasti järjestämään liikuntaa etäyhteyksin ja tuki seuroja haastavassa yhteiskunnan sulkutilanteessa. Marttaliiton 1200 jäsenyhdistyksen toiminta muuttui hetkessä virtuaaliseksi, ja liitto koordinoi ruoka-apua, laajensi neuvontapuhelimien ja chattien aukioloaikoja

Yksi mieleenpainuvimmista jäsenkokoontumista oli liiton huhtikuussa 2020 järjestämä korona-ajan ensimmäinen webinaari *Miten naisjärjestöt vastaavat koronaepidemian haasteisiin?*

sekä järjesti kotivara- ja kokkouskursseja netissä. Monika-Naiset liitto avasi puhelinlinjan maahan muuttaneille naisille 15 kielellä, jotta kaikki saisivat ajantasaista tietoa koronasta omalla kielellään. Turvakoti Mona pyöri vuorokauden ympäri ja haa-voittuvimmassa asemassa oleville soitettiin, koska kaikki eivät pääse verkon palvelujen piiriin.

Kuva Mari Waegelein.

7. Puheenjohtajia esikuntineen

Puheenjohtajien linjauksista on vaikea nähdä suuria eroja. Vaikka toimijat vaihtuvat, työ naisten oikeuksien puolesta jatkuu sujuvasti sukupolvesta toiseen. Työn jatkuminen on Keskusliiton voimavara ja vahvuus. Naisjärjestöjen Keskusliitto ottaa kantaa ajankohtaisiin julkisiin keskusteluihin ja valmisteilla olevaan lainsäädäntöön riippumatta puheenjohtajasta. Joitain sävyeroja voi tarkkasilmäinen ehkä nähdä. Keskusliittoon valitaan aina kaksi varapuheenjohtajaa, jotka jakavat vastuuta ja ennen kaikkea edustustavat liittoa yhteistyöverkostoissa. Puheenjohtajan ja hallituksen jäsenten puoluesidonnaisuus ei ole haitta, vaan etu. Se tuo työhön poliittista realismia, eri näkökulmia ja sujuvan vaikuttamiskanavan.

Päivi Varpasuo

Naisjärjestöjen viettäessä 90-vuotisjuhlia puheenjohtajana oli kokoomuslainen, Suomen Lottaperineliittoa edustanut Kuntaliiton erityisasiantuntija, valtiotieteen maisteri Päivi Varpasuo. Hänellä oli takanaan kymmenen vuotta kansanedustajana (1985-1995). Hän sairastui pian valintansa jälkeen ja menehtyi kesällä 2003. Varapuheenjohtaja Raili Malmberg käytännössä johti Keskusliittoa vuoteen 2004 asti, vaikka Varpasuo oli sinnikkäästi mukana. Malmberg edusti Kalevalaisten Naisten Liittoa ja oli Varpasuon tavoin kokoomustaustainen.

Kausi oli toimistossa vaikea, kun pitkäaikainen pääsihteeri Leena Krohn jäi eläkkeelle vuonna 2000. Hänen tilalleen valittiin kokoomusnaisista Eija Hiitiö, joka oli ensin toimivapaalla ja palatuaan hänkin sairastui, oli pitkillä sairauslomilla ja menehtyi samana kesänä 2003 kuin puheenjohtaja Varpasuokin. Vihreiden Naisten Sirpa Hertell tuli sijaiseksi Hiitiön sairastuttua. Raili Malmbergin

rautainen kokemus yhdistyselämästä ja laajat verkostot auttoivat siinä, että Keskusliitto onnistui toimimaan tehokkaasti kaikesta huolimatta. Liiton arkisto järjestettiin ja tallennettiin Kansallisarkistoon Malmbergin aloitteesta ensimmäisen Naisten laivan tuotolla.

Keskusliiton linja oli 1990-luvulla ollut hyvin sovinnollinen. Se toi voimakkaasti esiin naisten osaamista ja yhteiskunnalle antamaa panosta. Päivi Varpasuo käänsi sen ärhäkämmäksi siten, että muutosta vaadittiin entistä äänekkäämmin. Keskusliitto korosti työelämän tasa-arvoa ja boikotoi lehtiä, jotka julkaisivat prostituoitujen ilmoituksia. Varpasuo ajoi tarmokkaasti *Tunnetko temput*-teoksen julkaisemista. Teoksessa kerrottiin tavallisista keinoista ohittaa naisten näkemykset, kuten keskeyttäminen, päällepuhuminen, esityksen mitätöinti ja sen esittäminen myöhemmin omana ideanaan.

Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtajisto 2001: Päivi Varpasuo, Raili Malmberg ja Laura Finne-Elonen Larin Parasken patsaalla.

Leena Salmensaari

Naisteologeja edustanut Leena Salmensaari oli puheenjohtaja kolmivuotiskauden 2004–2006. Siihen kauteen osui äänioikeuden juhluvuosi, mikä työllisti koko kauden ajan. Hän itse muistaa roolin- sa puolueiden ulkopuolelta valittuna puheenjohtajana.

Kaksi kertaa (2004 ja 2006) purjehdittiin Salmensaaren johdolla Naisten laivalla. Suomessa keskusteltiin tuolloin hedelmöityslaista, väkival- lasta parisuhteessa, isien vanhempainrahasta ja naisten kohtelusta pappeina.

Salmensaaren tukena olivat varapuheenjohta- jat, joista tässä nostan esiin Keskuskauppakama- rin varatoimitusjohtaja varatuomari Leena Lin- nainmaan (2003–2006) ja oikeushammaslääkäri, professori Helena Rannan (2005–2013). Linnainmaa edusti Naisjuristeja ja hänen asiantuntemuksensa oli pistämätöntä, kun Keskusliitto otti kantaa tasa-arvolain muutostyöhön ja prostituutilainsäädännön kehittämiseen. Ranta edusti Zonta Inter- nationalia piiriä 20 (eli Suomen osastoa) ja toi työ- hön puolestaan kansainvälistä asiantuntemusta ja kotimaisia verkostoja, kuten Suomen UN Women

-järjestön. Hän loi *Naiset, rauha, turvallisuus - Suo- men 1325 -verkoston* Suomeen. Se on YK:n päätös- lauselmiin perustuvaa työtä, jonka tarkoituksena on saada naiset mukaan rauhanprosesseihin.

Näinä vuosina käytiin kovia neuvotteluja nais- järjestöjen valtionavun vakinaistamiseksi. Leena Salmensaari muistaa sen tiimoilta käydyt monet tapaamiset useiden ministerien ja virkamiesten kanssa. Näihin aikoihin Keskusliiton asiantuntija- rooli voimistui ja keskustelut valtion johdon kanssa tulivat säännölliseksi tavaksi. Pörssiyhtiöiltä ky- syttiin naisten määrää niiden hallituksissa, mutta selkeää kantaa naiskiintiöiden puolesta ei otettu.

Salmensaaren kauden loppupuolella virisi kes- kustelu kirkon suhtautumisesta naisiin papinviras- sa. Keskusliitto julkisti kannanoton Maassa rauha pappien kesken. Siinä vaadittiin, että kaikkien viranhaltijoiden on hyväksyttävä ja kunnioitettava kirkkolakia ja työskenneltävä naispappien kanssa. Oli sattuma, että asia tuli ajankohtaiseksi pastori Salmensaaren puheenjohtajakaudella, mutta pu- heenjohtajan omakohtainenkin kokemus kirkon piiristä antoi pontta Keskusliiton kannanotoille.

Leena Salmensaari oli puheenjohtaja 2004–2006.

Sirkka-Liisa Anttila

Sirkka-Liisa Anttila valittiin puheenjohtajaksi 2006 syksyllä hektisen äänioikeuden juhluvuoden tunnelmissa. Häntä ehdottivat Keskustanaiset ja Marttaliitto. Pian valinnan jälkeen hänet nimitettiin maatalousministeriksi. Hänen korkea profiilinsa valtakunnan politiikassa nosti naisjärjestöjen arvostusta. Hänet oli mielletty yleispoliitikoksi eikä hänen voimakasta sukupuolten tasa-arvoon tähtäävää tarmoaan ollut identifioitu. Kokouksissa Anttila oli sääntöisesti johtamassa puhetta, mutta hänen ministerikaudellaan varapuheenjohtajilla oli tavallista enemmän vastuuta. Järjestötyö ja erilaisten asioiden järjestely jäivät varapuheenjohtajille Helena Rannalle ja Tuula Aholalle. Hengästyttävän satavuotisjuhlavuoden aikana varapuheenjohtajilla oli "kuuma linja", jota myöten asioita edistettiin. Tuula Ahola johti juhlatuomikuntaa. Hänen kotitalousopettajan ammattitaitonsa oli oivallinen apu organisoinnille.

Anttilalla oli useita toimintalinjoja. Kaikissa puheissaan ja ulostuloissaan hän kannusti naisia opiskelemaan miesvaltaisilla aloilla, hakemaan hyviä töitä ja yrittämään eteenpäin, pyytämään palkankorotusta ja uskomaan itseensä. Hän piti tärkeänä työtä naisten aktivoimista vaaleissa sekä äänestämään että asettumaan ehdolle. Anttila korosti paikallistason naisjärjestöjä naisten äänen kuulumista paikallisesti ja sitä kautta myös valtakunnallisesti. Lisäksi yksi hänen keskeinen näkemyksensä oli, että naisten tulee pitää yhtä puoluerajoista riippumatta.

Keskusliiton kannalta ratkaisevaa oli, että Anttilan kaudella naisjärjestöjen valtionavulle saatiin budjettiin oma momentti. Hänellä oli ministerinä mahdollisuus vaikuttaa asiaan hallituksen ja eduskunnan sisällä. Hän korosti pääministeri Paavo Lipposen osuutta asian edistäjänä. Naisjärjestöjen

valtionavun piirissä samalla momentilla ovat Naisjärjestöjen Keskusliiton lisäksi NYTKIS ja Monika-Naiset liitto. Vakinaisen avustuksen eteen oli tehty työtä jo pitkään ja siinä työssä sankareita olivat Leenat Krohn ja Salmensaari sekä Sirkka-Liisa Anttila.

Toinen Anttilan vaikuttamisalue oli toiminta keskustapuolueessa ja puheenjohtajakaudella myös ja ennen kaikkea hallituksessa. Se oli taustavaikuttamista ja aiheutti jäsenjärjestöissä ihmettelyä, kun Keskusliitto ei aina näkynyt mediassa. Se oli kuitenkin tehokasta, koska ei tarvinnut tuoda asioita julkisuuden kautta, kun Anttilan kautta oli luontevasti pääsy päättäjien puheille. Lisäksi mille tahansa kansalaisjärjestölle on eduksi, jos puheenjohtaja on laajasti tunnettu henkilö, jonka nimi tuo tilaisuuksiin osallistujia. Anttilan kausi oli pitkä ja menestyksellinen. Siihen osui useita vaaleja, joihin kaikkiin laadittiin iskulauseita naistenäänestämisen puolesta ja hallitusneuvotteluihin hallitusohjelmavoitteen.

Helena Ranta edusti naisjärjestöjä Maanpuolustusopetuksen neuvottelukunnassa, joka organisoivat valtakunnallisia maanpuolustuskursseja. Ainakin osin hänen ansiostaan kursseilla opetettiin myös siviilikriisinhallintaa. Yhteistyö UN Women Finland (aiemmin Unifem) -järjestön kanssa tiivistyi Helena Rannan kaksoisjäsenyyden takia. Ranta suunnitteli yhteisiä Naisen päivän tilaisuuksia ja Helvi Sipilä -luentoja yliopistolla.

Sirkka-Liisa Anttila on edelleen aktiivisena taustavaikuttajana Keskusliiton työssä, ja hänet valittiin kunniapuheenjohtajaksi 2020. Naisjärjestöjen Keskusliitto oli osaltaan mukana vaikuttamistyössä ja samoin juhlatilaisuudessa Forssassa, kun Anttilalle myönnettiin ministerin arvonimi 2019 seitsemäntenä naisena Suomessa.

Naisten tulee pitää yhtä puoluerajoista riippumatta.

Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtajisto Tuula Ahola, Sirkka-Liisa Anttila ja Helena Ranta sekä hallitus. Kuva Leena Ruusuvooren kotiarkisto.

Eva Biaudet

Ruotsalaisen kansapuolueen kansanedustaja Eva Biaudet valittiin 2016 puheenjohtajaksi Marttaliiton esittämänä. Hänellä on poikkeuksellisen vahva tuntemus ihmisoikeuskysymyksistä ja tasa-arvosta, koska hän oli toiminut vähemmistö- ja yhdenvertaisuusvaltuutettuna ja Wienissä Etyj:n ihmiskaupan vastaisena erityisedustajana. Hän oli tasa-arvoasioista vastaava peruspalveluministeri Lipposen II hallituksessa, ja viimeistään se nosti hänet valtakunnan eliittiin. Pitkäaikaisen ja laajan naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon vaikuttamisen kokemuksensa ja lainsäädännön tuntemuksen turvin hän otti haltuun nopeasti Naisjärjestöjen Keskusliiton johdon. Hallituksessa löydetään yhteinen näkemys avoimella keskustelulla.

Hän on ollut puheenjohtajana läsnä oleva ja jatkuvasti mukana työssä Keskusliiton tavoitteiden edistämiseksi. Biaudet omaa erinomaiset verkostot

sekä kansallisen ja kansainvälisen naisten oikeuksien syvän tuntemuksen. Hän tekee päivittäistä vaikuttamistyötä liiton tavoitteiden eteen niin vapaa-ajallaan kuin kansanedustajana ja antaa paljon aikaansa puheenjohtajana. Hän tekee väsymättömästi taustatyötä ja vaikuttaa erilaisissa tapahtumissa ja työryhmissä päämääränään muuttaa lainsäädäntöä ja rakenteita.

Eva Biaudet kutsuttiin liiton puheenjohtajana valtioneuvoston Kansainvälinen tasa-arvopalkinnon (International Gender Equality Prize IGEP) lautakuntaan. Yksi korona-ajan valonpilkahduksista oli kansainvälisen tasa-arvopalkinnon saaneen globaalin Equality Now -järjestön virtuaaligaala, joka järjestettiin 2020 menehtyneen Yhdysvaltain korkeimman oikeuden tuomari Ruth Bader Hindsbergin puoluerajat ylittänyttä tukea saaneet muistoksi. Eva Biaudet sai kutsun toimia tervehdyksen tuojana muun muassa Jane Fondan, Margaret Atwoodin ja Meryl Streepin kanssa.

*Eva Biaudet on toiminut Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtajana 2016–2021.
Kuva Paula Ojansuu.*

Eva Biaudet teki vuosina 2017–2021 eduskunnassa aloitteen naisjärjestöjen määrärahan lisäämiseksi. Aloitteet saivat tukea yli puoluerajojen. Sen lisäksi liiton edustajat ovat tavanneet opetusministereitä, kansliapäälliköitä ja erityisavustajia ja pitäneet huolta, että järjestöjen työ naisten oikeuksien hyväksi on tullut esiin. Pitkästi tämän työn ansiosta liiton rahoitus on noussut korkeammalle tasolle kuin koskaan aiemmin.

Biaudet teki hartiavoimin työtä tasa-arvotavoitteiden saamiseksi mukaan Suomen hallitusohjelmaan 2019–2023. Naisjärjestöjen Keskusliitto halusi vaikuttaa siihen, että hallitusohjelmasta tulisi tasa-arvoa kunnianhimoisesti edistävä. Liitto ryhtyi töihin yhdessä jäsenjärjestöjen sekä hallituspuolueiden poliittikonaisten ja eduskunnan naisverkoston kanssa. Biaudet oli silloin verkoston puheenjohtaja ja piti huolta, että tasa-arvotemat olivat jo etukäteen hallitusneuvotteluihin osallistuneiden tiedossa. Liitto kokosi kaksikieliset hallitusohjelmataavoitteet, jotka lähetettiin kaikille eduskuntapuolueille, eduskunnan naisverkostolle, jäsenjärjestöille ja sidosryhmille. Monet liiton tavoitteista kirjattiinkin hallitusohjelmaan: perhevapaauudistus, samapalkkaisuuden toimet, suostumuksen puute raiskauksen tunnusmerkiksi sekä translain uudistus. Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiselle työlle kohdennettiin lisärahoitusta, samoin Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanon tehostamiseksi ja naisiin kohdistuvan väkivallan raportioijan toimen perustamiseksi.

Biaudet ja Naisjärjestöjen Keskusliitto kävivät 2016 pitkän taistelun sitä vastaan, että tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistot yhdistettäisiin toisiinsa. Yhdistäminen voisi johtaa tilanteeseen, jossa valtuutetun tehtävät painottuisivat muihin kuin tasa-arvokysymyksiin ja rakenteellinen tasa-arvotyö menettäisi tärkeän resurssin. Ilman liiton ponnekkua asia olisi voitu nähdä vain hallinnollisesta näkökulmasta. Toimistot päätettiin pitää erillään.

Eva Biaudet on pahoillaan siitä, että poliittiselle kentälle on tullut voimia, jotka kyseenalais-tavat sukupuolten tasa-arvoon liittyvät ongelmat ja vastustavat uudistuksia ja jopa keskustelua. Mukaan on tullut maalittamista ja uhkailua. Se on

Mukaan on tullut maalittamista ja uhkailua.

masentavaa, mutta ei lopeta naisjärjestöjen työtä, vaan antaa entistä vahvemman motivaation työn jatkamiselle. Biaudet pitää itseään vaikuttajana ja agitaattorina sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien puolesta.

Rikosoikeuden professori Terttu Utriainen oli 2016–2018 varapuheenjohtajana. Hän kuvaa tuota aikaa sukupolvenvaihdokseksi. Sekä puheenjohtaja että pääsihteeri olivat nuoremista sukupolvista ja hallitukseen alkoi tulla nuorempia naisia: suurten ikäluokkien aika alkoi olla ohi. Suhteet mediaan tiivistyivät ja somen käyttö aktivoitui. Isoin asia Utriaisesta mielestä oli seksuaalilainsäädännön uudistustyö. Utriainen on rautaisella ammattitaidollaan jatkanut Keskusliiton toiminnassa liiton oikeudellisen toimikunnan puheenjohtajana.

Varapuheenjohtaja opetusneuvos Riikka

Vacker johti vuosina 2014–2019 järjestön järjestö- ja taloustoimikuntaa ja pitää tärkeänä sitä, että taloudellisesti vaikeina vuosina säästettiin tilakuluista ja materiaaleista, mutta

ei vaikuttamistyöstä, jota tehdään henkilötyönä. Tuolle ajalle ominaista oli, että luottamustehtävissä toimineet osallistuvat myös muissa rooleissa liiton elinvoimaisuuden ylläpitämiseen yhdessä liiton henkilöstön kanssa. Vaikuttamistyötä laajennettiin suunnitelmallisesti verkostomaiseksi toiminnaksi ja ottamalla jäsenjärjestöt vahvemmin mukaan yhteisten tavoitteiden asettamiseen ja edistämiseen.

Vacker pitää jäsenjärjestöjen moninaisuutta sydämensykkeenä, jolla yhteiskunnan eri osa-alueiden kokemukset ja näkemykset tulevat laajasti kuulluksi ja tiedoksi. Tämä tieto kanavoituu tasa-arvotyön vaikuttavuuteen valtakunnallisesti ja alueellisesti.

Varapuheenjohtaja Satu Keiski-Toni viestinnän ammattilaisena oli osaltaan vahvasti vaikuttamassa Keskusliiton viestintästrategian ja viestinnän suunnittelun sekä toteuttamisen kehittämiseen. Keiski-Toni on toiminut viestintätoimikunnan puheenjohtajana. Riikka Vacker ja Satu Toni-Keiski ovat vahvasti mukana järjestämässä 110-vuotisjuhlavuoden tapahtumia sisältöjä naisten aseman parantamiseksi. Riikka Vacker toimi liiton 110-vuotisjuhlatoimikunnan puheenjohtajana.

Pääsihteerit ja muu henkilökunta

Toimisto ja toiminnan käytännöt ovat palkatun pääsihteerin valtakuntaa. Leena Krohn oli pääsihteerinä 1987–2000. Seuraajaksi valittu Eija Hiitiö ei oikeastaan koskaan asettunut Naisjärjestöjen Keskusliittoon ja menehtyi kesällä 2003. Pääsihteerin tehtäviä hoiti Sirpa Hertell Hiitiön toimivapaan ajan 2001–2003. Hänen järkyttävien kokemuksensa oli taistelu prostituutioilmoittelusta Helsingin Sanomien kanssa, kun hän alkoi saada vihaviestejä sähköpostiin. Suojelupoliisin asiallinen puuttu-

minen loi turvallisuuden tunteen. Hertell aloitti toimiston tilajärjestelyn Mannerheimintiellä, hoiti uuden tilan ostamisen ja vanhan tilan vuokraamisen. Näiden tehtävien rinnalla Hertell organisoivat 90-vuotisjuhlavuoden tapahtumia. Jugend-salin näyttelyä varten hän sai tuekseen filosofian tohtori Maritta Pohlsin.

Sirpa Hertell on kiitollinen lyhyehköstä työrupeamastaan liitossa. Se siivitti hänen työtään Vihreiden Naisten pääsihteerinä ja 2010–2020 EU:n alueiden komitean Suomen edustajana.

Leena Ruusuvuori

Filosofian maisteri Leena Ruusuvuori aloitti vuoden 2003 kesällä ja johti toimistoa, kunnes jäi eläkkeelle elokuussa 2014. Hänen vahvuutensa oli tausta Stakesin projektissa (1998–2002), joka pyrki vähentämään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa sekä englannin kielen taito sitä opiskelleena maisterina. Hän kertoo oppineensa pääsihteerin tehtävissä kirjoittamaan lausuntoja ja laatimaan apurahahakemuksia siinä määrin, että olisi mielestään ansainnut anomustieteen lisensiaatin tittelin.

Hänet kutsuttiin usein eduskunnan valiokuntaan kuultavaksi asiantuntijana ja ministeriöiden toimikuntaan ja projekteihin. Niistä hän pitää tärkeimpinä ulkoministeriön Istanbulin sopimuksen ratifiointia selvittänyttä työryhmää 2011–2013 ja sosiaali- ja terveysministeriön asettaman Naisten äänioikeuden satavuotisjuhlatoimikunnan jäsenyyttä 2003–2007 sekä toimintaa Tanessa ja sen monissa työryhmissä vuodesta 2003 alkaen.

Leena Ruusuvuori organisoivat toimitilojen remontit ja vuokraamisen sekä muuton 2008 Mannerheimintieltä Larin Parasken patsaan luota Fredrikinkadulle Naisten kulttuuriyhdistyksen kainaloon. Näin Fredalle muodostui eräänlainen naisten keskus. Mannerheimintiellä Ruusuvuoren apuna oli toimistosihhteerinä ja järjestösihteerinä Sonja Tihveräinen vuodesta 2007 lähtien. Harjoittelijoita oli välillä apuna, eikä ahtaiden tilojen vuoksi muuta henkilökuntaa voinut palkatakaan. Järjestöhallinto vei huomattavan osan pääsihteerin työajasta.

Pääsihteeri Leena Ruusuvuori johti toimintaa 2006–2015. Kuva Leena Ruusuvuoren kotiarkisto.

Terhi Heinilä

Liikuntatieteen maisteri Terhi Heinilä seurasi Leena Ruusuvuorta pääsihteerinä kesällä 2014. Hänen taustansa oli kansallisessa ja kansainvälisessä vaikuttamistyössä, erityisesti EU-vaikuttamisessa ja urheilun kansainvälisessä tasa-arvotyössä IWG-pääsihteerinä (International Working Group on Women and Sport) vuosina 2010-2014. Hän onkin tuonut toimintaan liikunnan ja urheilun tasa-arvokysymyksiä, jotka ovat olleet myös globaalilla tasolla keskustelun aiheita.

Heinilän heiniä on vaikuttaminen, viestintä, yhteistyö ja verkostojen luominen. Yhteistyö päätäjien kanssa, kumppanuushankkeet ja viestintä sosiaalisessa mediassa ovat hänen toimintansa ytimessä. Hän on tuonut asiasisältöihin vaikuttamisen ja laajan sidosryhmätyöskentelyn. Työssään Heinilä tukeutuu yhteistyökumppaneihin ja jäsenjärjestöihin, solmii uusia suhteita ja rakentaa liitosta yhä vaikutusvaltaisempaa. Hänen aikanaan liitto on saanut yli 20 uutta jäsenjärjestöä. Naisjärjestöjen Keskusliitto on mukana lukuisissa verkostoissa ja työryhmissä. Heinilän diplomatiataidoista kertoo hyvin se, että hän on ainoa kansalaisyhteiskunnan edustaja oikeusministeriön naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisessa työryhmässä.

Terhi Heinilä on toiminut pääsihteerinä vuodesta 2014. Kuva Paula Ojansuu.

Kasvava henkilöstö

Kun tarkastelee Naisjärjestöjen Keskusliiton valtavaa työsarkaa ja aikaansaannoksia, toimiston henkilökunnan ohuus hämmästyttää. Pääsihteerin apuna oli toimistosihteerinä Arja Nummenpää 1995-2006. Sonja Tihveräinen toimi järjestösihteerinä 2007-2016. Henkilöstön määrä on lisääntynyt systemaattisesti vuodesta 2015 lähtien. Vielä 2015 liiton päivittäistä työtä pyöritti vain kaksi vakituista työntekijää yhden määräaikaisen ja kahden korkeakouluharjoittelijan tuella.

Johtoryhmän jäsenenä pääsihteerin lisäksi toimivat järjestöpäällikkö Anniina Vainio ja projektipäällikkö ja kansainvälisten asioiden asiantuntija Liisa Ketolainen. Vuoden 2021 alussa Keskusliitossa oli 10 työntekijää. Henkilökunta koostuu sukupuolten tasa-arvon, vaikuttamisen, viestinnän, hanketyön ja hallinnon ammattilaisista. Henkilöstön laaja osaaminen ja sitoutuminen järjestön työhön ja tavoitteisiin on Keskusliitolle kullannarvoista.

Järjestöpäällikkö Anniina Vainio on työskennellyt Naisjärjestöjen Keskusliitossa vuodesta 2016 lähtien. Kuva Mari Waegelein

Projektipäällikkö ja kansainvälisten asioiden asiantuntija Liisa Ketolainen on toiminut Naisjärjestöjen Keskusliitossa alkaen vuodesta 2015. Kuva Mari Waegelein.

8. Talous

Naisjärjestöjen Keskusliiton tulot koostuvat opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksesta, jäsenmaksuista, hankerahoituksista ja omaisuuden tuotosta, josta suurin osa on vuokratuottoja liiton omistamista huoneistoista. Liitto sai aiemmin hakemuksesta harkinnanvaraista avustusta noin 109 000 euroa vuosittain ja lisäksi kansainväliseen toimintaan hankekohtaisesti, usein ulkoministeriöltä.

Keskusliiton valtionavustus saatiin nostettua uudelle tasolle, kun pitkän lobbauksen tuloksena säädettiin 2007 *Laki eräiden naisjärjestöjen valtionavusta* (663/2007). Sen jälkeen liitolle myönnettiin vuosittain noin 166 000 euroa. Se ei tietenkään ollut mikään automaatti, vaan sitäkin täytyi perustella ja raportoida, ja siihen liittyi 20 prosentin omavastuu.

Jenny ja Antti Wihurin rahasto on ollut tärkeä Keskusliiton seminaarien ja erillisten hankkeiden tukijana. Se puolestaan perustuu Jenny Wihurin tahtoon rahastoa perustettaessa, ja Suomen Naisyhdistyksellä on paikka rahaston hallituksessa. Monet naisyhdistykset ovat sieltä saaneet rahoitusta projekteihinsa.

Vuosituhanneen alun noin 120 000–140 000 euron opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustus on kasvanut noin puoleen miljoonaan. Lisäksi liitto on saanut apurahoja ja rahoitusta muilta ministeriöiltä, yksityisiltä ja säätiöiltä ja useilta kumppaneilta. Selkeä harppaus oli itsenäisyyden juhluvuoden ja 100 tasa-arvotekoa-hankkeen jälkeen. Vuosina 2020–2021 Keskusliiton opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustus on ollut noin 500 000 euroa. Tason nostaminen on vaatinut sinnikästä ja jatkuvaa lobbausta. Lopullisen päätöksen ja naisjärjestöjen rahoituksen noston eduskunta teki lisätalousarviossaan joulun alla. Samalla vaikuttavuus ja näkyvyys on kasvanut, kun liitossa uskotaan verkostoitumiseen ja kumppanuushankkeisiin. Työ vaatii tekijöitä ja paremmat taloudelliset resurssit ovat antaneet toiminnalle voimaa.

Kuva Mari Waegelein.

Puheenjohtaja Eva Biaudet, Ruotsin entinen EU-komissaari Cecilia Malmström, Keskusliiton kunniapuheenjohtaja, ministeri Sirkka-Liisa Anttila ja pääsihteeri Terhi Heinilä liiton 110-vuotisjuhlassa 24.9.2021 Hanasaassa. Kuva Jakke Nikkarinen.

9. Naisjärjestöjen Suomi, tasa-arvon puolesta taantumusta vastaan

Naisjärjestöjen Keskusliiton 110-vuotisjuhlaa vietetään jäsenjärjestöjen kanssa yhdessä. Vuoden läpileikkaavana teemana oli *#SuomillmanNaisia*. Tavoitteena oli tehdä naisten ja naisjärjestöjen tekemä työ näkyväksi. Hankkeen kampanjoissa kannustettiin jäsenjärjestöjä postamaan kuva työstään tai vapaaehtoistoiminnastaan ja kertomaan, miksi tämä työ on tärkeää. Kampanja trendasi eli oli yksi puhutuimmista aiheista Twitterissä kampanjapäivän ja tavoitti yli 500 000 henkilöä. Palaute oli positiivista ja työn näkyväksi tekemiselle oli kova tarve. Jäsenjärjestöjen lisäksi kampanjaa jakoi muun muassa Suomen Palloliitto ja sisäministeri Maria Ohisalo. Juhlavuoden tapahtumissa keskusteltiin yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa naisjärjestöjen tulevaisuudesta ja nykyhetken haasteista työlle, kuten ilmastonmuutoksesta, anti-gender-liikkeestä ja vihapuheesta. Lisäksi nostettiin parrasvaloihin vaikuttajanaisia historiasta nykypäivään.

Naisjärjestöjen Suomi – Naisjärjestöjen Keskusliitto 110 vuotta -juhlatilaisuus järjestettiin syyskuussa Kulttuurikeskus Hanasaassa, pääosin etätilaisuutena. Keskeinen rooli tilaisuudessa

oli Naisjärjestöjen Keskusliiton jäsenjärjestöillä. Puhujina olivat mm. presidentti Tarja Halonen, aiempi komissaari Cecilia Malmström, näyttelijäntaiteen professori Elina Knihtilä ja näyttelijä Minttu Mustakallio. Liitto sai videotervehdykset tasavallan presidentti Sauli Niinistöltä, komissaari Jutta Urpilaiselta sekä UN Womenin varapääjohtaja Åsa Regneriltä, Equality Now pääjohtaja Yasmeen Hassanilta ja European Women's Lobbyin puheenjohtaja Réka Sáfrányilta. Juhlatilaisuuden järjesti Naisjärjestöjen Keskusliitto yhteistyössä Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen ja Yleisradion kanssa, Jenny ja Antti Wihurin rahaston, Svenska kulturfondenin ja opetus- ja kulttuuriministeriön tuella.

Naisjärjestöjen työ jatkuu aktiivisesti naisten oikeuksien, sukupuolten tasa-arvon ja tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksien puolesta. Ajankohtaisia teemoja ovat anti-gender

liikkeen uhka naisten oikeuksille, ilmastonmuutoksen vaikutukset naisiin, naisten oikeudet osana kestävästä kehityksestä ja naisiin kohdistuva lisääntynyt vihapuhe.

Ajankohtaisia teemoja ovat anti-gender -liikkeen uhka naisten oikeuksille, ilmastonmuutoksen vaikutukset naisiin, naisten oikeudet osana kestävästä kehityksestä ja naisiin kohdistuva lisääntynyt vihapuhe.

110-vuotisjuhlatoimikunnan puheenjohtaja Riikka Vacker piti puheen liiton 110-vuotisjuhlassa 24.9.2021. Kuva Jakke Nikkarinen.

Women in Film and Television ry:n puheenjohtaja, näyttelijäntaiteen professori Elina Knihtilä ja liiton hallituksen jäsen, näyttelijä Minttu Mustakallio keskustelivat teatteri- ja elokuva-alan seksuaalisesta häirinnästä Keskusliiton 110-vuotisjuhlassa 24.9.2021. Kuva Jakke Nikkarinen.

NAISJÄRJESTÖT YHDESSÄ VAHVANA

1

Lainsäädännön muutos 2007, jolloin naisjärjestöjen valtionapu kirjattiin lakiin pysyvästi. Kumppanien, jäsenjärjestöjen ja yritysten tuella budjetti on kasvanut niin, että Keskusliitolla on henkilökuntaa tekemässä tasa-arvotyötä.

2

Jäsenjärjestöjen määrän lisääntyminen (58 -> 71) ja jäsenkentän läpikäynti kokonaisuudessaan tekee Keskusliitosta vahvan vaikuttajan. Yhteiset hankkeet jäsenjärjestöjen kanssa ovat ennennäkemättömän laajoja.

3

Tehokas tiedottaminen ja sosiaalisen median käyttö sekä vahvat verkostot lisäävät vaikuttavuutta. Naisjärjestöt vaikuttavat hallitusohjelmiin ja lainsäädäntöön.

NÄMÄ ASIAT OVAT PAREMMIN SUOMESSA

Media

Yleisradio on nostanut vuoden 2017 jälkeen tasa-arvotekojen innoittamana naisten osuuden mm. uutis- ja ajankohtaistoiminnan toimituksissa ja kaikessa uutisoinnissa miesten standardeihin; tavoitteena on 50 prosenttia. Helsingin Sanomat mittaa tasa-arvon toteutumista lehdessään, ja Aamulehti on siirtynyt sukupuolineutraaliin kielenkäyttöön. Mediasta on tullut yhteistyökumppani. Liitto järjestää vuosittain keskustelutilaisuuden median roolista tasa-arvon edistämiseksi osana Tasa-arvotiedoilla vaikuttavuutta -hanketta.

Johtajuus

Naisia on yhä enemmän johtajina yrityksissä ja myös pörssiyhtiöiden hallituksissa, suurten puolueiden sekä hallituksen johdossa ja tutkijoina. Näin työillä on esikuvia siitä, mitä voi unelmoida ja mihin voi elämässä tähdätä.

Perhe

Perhevapaisiin lisättiin neljäs niin sanottu isäkuukausi. Subjekttiivinen oikeus päivähoidon palautettiin 2021. Sukupuolineutraali avioliittolaki hyväksyttiin.

Naisiin kohdistuvan väkivallan vastustaminen

Istanbulin sopimus ratifioitiin 2015: valtio vastaa turvakotien kuluista. Suomeen perustettiin kansallisen raportojen virat naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja ihmiskauppaa vastaan. Alaikäisten avioliitot on kielletty Suomessa.

Liikunta ja urheilu

Naisten urheilu uutisoidaan ja tuotetaan Ylen kanavilla samalla tasolla miesten urheilun kanssa. Hufvudstadsbladet tekee urauurtavaa työtä naisten urheilun haasteiden esiin nostamisessa. Nämä myönteiset esimerkit kannustavat myös muita medioita parantamaan naisurheilun ja -urheilijoiden näkyvyyttä. Monet urheiluliitot ovat tehneet tasa-arvotekoja ja panostaneet naisten ja tyttöjen urheiluun ja liikuntaan.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat pakollisiksi työpaikoilla ja oppilaitoksissa

Valtion merkittäviin uudistuksiin ja hankkeisiin saatiin vaatimus sukupuoli-vaikutusten arvioinnista

TAKAISKUJA JA HAASTEITA

Seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet

Seksinoston kriminalisointia ei ole saatu aikaan. Vanhakantainen aborttilaki on vuodelta 1970.

Naisiin kohdistuvan väkivallan vastustaminen

Vihapuhe uhkaa naisten vapaata liikkumista ja sananvapautta. Raiskauksen määritelmän tarkentaminen: tarvitaan molempien selkeä suostumus. Miehet mukaan asenteiden muuttamiseen. Turvakotien määrä tulee kasvattaa YK:n määrittämään yksi paikka 10 000 asukasta kohti (vaje on yli 200 paikkaa). Parisuhde/perheväkivallan sovittelu on lopetettava. Translain päivittäminen ihmisoikeuksia kunnioittavaksi on jäänyt junnaamaan. Suomi on edelleen Euroopan toiseksi turvattomin maa naisille. Digitaalisen väkivallan uudet muodot.

Kestävä kehitys

Naiset on otettava mukaan kestävän kehityksen suunnitteluun. Naisten ja tyttöjen haavoittuvuus ja tarpeet on otettava huomioon. Naisten oikeuksien edistämistä vaikeuttavat sodat ja konfliktit, jotka jättävät taakseen valtavia pakolaisleirejä. Leirit eivät ole turvallisia naisille ja lapsille.

Maahanmuutto

Maahan muuttaneiden naisten kieliopintoihin ja kotouttamiseen pitää saada vauhtia (resursseja).

Perhe/Vanhempainvapaisiin 6+6+6 järjestelmä. Miesten osallisuus lasten- ja kodinhoitoon on saatava kasvuun. Neljäsosa isistä ei käytä lainkaan isyysvapaata ja äidit käyttävät 89 prosenttia vanhempainvapaista.

Palkkaerot. Palkkaeroa ei ole saatu kurottua umpeen: Suomessa naisen euro on noin 84 senttiä, maahan muuttaneen naisen euro noin 62 senttiä ja urheilijanaisen euro vain kolme senttiä.

Ammattien ja koulutusalojen eriytyminen sukupuolen mukaan. Esimerkiksi terveys- ja sosiaalialan työntekijöistä 86 prosenttia on naisia, ja tekniikan alalla työskentelevistä 83 prosenttia on miehiä.

Julkaisut

Peking plus 10, moniste 2005. (Koonnut Sinikka Mustakallio)

Pohls, Maritta, Laukkusi on täynnä mahdollisuuksia. Opas päättäviin asemiin haluaville naisille. 2013.

Ås Berit, Tunnetko tempur, 2003.

Pohls, Maritta, 100 vuotta naisten ääniä ja toimintaa, 2006

Pohls, Maritta, 100 Years of Women's Voices and Action in Finland, 2006.

Paluu Pekingiin. Nyt. Sukupuolten tasa-arvon tila Suomessa 2010. (koonnut Marjo Rantala).

Peking + 20 – kansalaisjärjestöraportti. Naisen asema ja sukupuolten tasa-arvon haasteet 2015 (koonnut Sonja Tihveräinen).

Peking + 25. Kansalaisjärjestöraportti. Tehdään tasa-arvo. (koonnut Anniina Vainio) 2020.

100 vuotta naisten elämää ja tekoja, 2011 (Maritta Pohls).

100 år av kvinnors liv och gärningar, 2011 (Maritta Pohls, översättning av Petra Nysten)

100 years of Women's Lives and Actions, 2011 (Maritta Pohls, translated by Petra Nysten)

Naisjärjestöjen Keskusliiton juhlavuosi 2011. 100 vuotta tiedolla ja taidolla.

Lopuksi – Miten paljon 110 vuoteen mahtuukin hyvää muutosta

Naisjärjestöjen Keskusliitto on kasvanut seitsemästä perustajajärjestöstä 71 jäsenjärjestön yhteenliittymäksi, joka kerää voimansa yli 400 000 jäsenestä. Parin asiantuntijan pyörittämästä yhdistyksestä on tullut yli 10 hengen asiantuntijaelin, ja noin viidessä vuodessa mukaamme on liittynyt yli 20 jäsenjärjestöä. Hurja kasvu on vaatinut sitkeää ja suunnitelmallista yhteistyötä mutta myös reagointia muutoksiin. Vaikuttamiseen ja viestintään on panostettu voimakkaasti 2010-luvun lopulla, ja useat pitkäaikaiset tavoitteet ovat nyt lainvalmistelussa. Kannanottomme näkyvät mediassa ja tasa-arvoa edistävät kampanjamme valloittavat somen aika ajoin. Olemme vaatineet enemmän naisia päätöksentekopaikoille ja todistaneet, kuinka naiset ovat tehneet historiaa eduskunta- ja kuntavaaleissa. Vuoden 2021 loppupuolella liitto on suurempi kuin koskaan.

110-juhlavuotena halusimme tuoda esiin naisjärjestöjen ja naisten tekemän työn. Sen ytimessä on laaja yhteistyö jäsenjärjestöjen kanssa: juuri yhteiset kampanjat, kannanotot ja projektit saavat näkyvyyttä, aiheuttavat keskustelua ja haastavat asenteita. Jäsenjärjestöjen keskinäinen tuki, nopea reagointi ja vuosikymmenten sitkeä työ pienistä resursseista huolimatta on tehnyt Keskusliitosta vahvan ja ajassa elävän vaikuttajan.

Vanhat haasteet työllistävät yhä: samapalkkaa ei ole saavutettu, Suomi on yhä Euroopan toiseksi turvattomin maa naisille ja maahan muuttaneiden naisten työllistyminen takkuaa korkeasta koulutuksesta huolimatta. Suurin osa teknologia-alalla työskentelevistä on miehiä, ja naiset hoitavat suurimman osan hoivasta sekä töissä että kotona. Väkivallan vastainen työ on ollut Naisjärjestöjen Keskusliiton sydämessä alusta asti. Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi on tehty kattava toimintaohjelma ja perustettu raportoinnin virka. Seksuaalirikoslakia päivitetään suostumusperustaiseksi. Nämä ovat liiton pitkäaikaisia tavoitteita ja tärkeitä askelia kohti kaikille turvallisempaa yhteiskuntaa.

Samaan aikaan meidän pitää maan suurimpana naisjärjestönä pitää huolta siitä, että ketään ei jätetä jälkeen. Intersektionaalisuus ei saa jäädä vain sanatasolle juhlapuheisiin. Ei auta, jos tilat tehdään esteettömiksi, jos samaan aikaan ei edistetä henkistä esteettömyyttä. Asenteet vaikuttavat konkreettisesti naisten ja vähemmistöjen elämään, ja pahimmassa tapauksessa ne hiljentävät ja jättävät ulkopuolelle. Meissä on valtavasti tietotaitoa ja ideoita, miten naiset eri taustoista voivat vaikuttaa ja osallistua. Meitä kuunnellaan, kun seisomme tärkeän asian takana yhdessä.

Otamme kantaa ajankohtaisiin epäkohtiin, mutta samalla on mukauduttava kansainvälisiin mullistuksiin. #metoo toi seksuaalisen ahdistelun maailmankartalle ja vauhditti aiemmin vaietun aiheen käsittelyä myös Suomessa. Ilmasto muuttuu kiihtyvään tahtiin epätasa-arvoisessa maailmassa, joten sen seurauksetkin ovat erilaisia eri sukupuolille. Siihen varautumisessa sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien on oltava keskiössä. Digitalisaatiossa sukupuolinäkökulma on

yhtä tärkeä: verkkoviha on osa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, ja syrjivät asenteet ovat osin siirtyneet algoritmeihin. Pandemian edetessä naisten oikeudet ottivat globaalia takapakkia, jonka todelliset vaikutukset selviävät vasta vuosien päästä. Olemme vaatineet sukupuolivaikutusten arviointia jälleenrakennuksessa ja hoitovelan purkamisessa.

Naisten oikeuksien työ vaatii yhä nopeampaa reagoimista, mutta myös asioihin syvällisesti perehtymistä. Naisjärjestöjen Keskusliiton työ on ihmisoikeusperustaista ja se perustuu tutkituun tietoon. Valtavan tietomäärän tasa-arvotyö vaatii ammattimaisuutta, johon on panostettava myös rahallisesti. Annamme kuukausittain kasvavan määrän lausuntoja ja välitämme verkostojen kautta tietoa jäsenjärjestöille, sidosryhmille ja medialle. Iso osa työstä on edelleen poliittista vaikuttamista ja sukupuolinäkökulman juurruttamista lainsäädäntöön.

Naisjärjestöillä on vahva rooli yhteiskunnan uudistuksissa, mutta myös nykyisten oikeuksien säilyttämisessä. Pahimmassa tapauksessa sukupuolten tasa-arvoa sekä naisten ja vähemmistöjen oikeuksia vastustavat liikkeet nousevat valta-asemiin heikentämään jo saavutettuja oikeuksia. Tätä kansainvälistä antifeminismin aaltoa ei voi ohittaa olankohautuksella, mutta sen edessä ei voi lannistua. Vahvin vastavoima on järjestäytyneet naisjärjestökenttä ja sukupuolten tasainen edustus päätöksenteossa, jotta naisten oikeuksia voidaan paitsi puolustaa myös kehittää.

Työ naisten oikeuksien puolesta jatkuu uudella 20-luvulla. Toimintamme nojaa niihin naisiin, jotka tuskastuivat aikansa epäkohtiin, kokoontuivat yhteen, päättivät tavoitteet ja käärivät hihat. 110 vuotta sitten naiset haaveilivat holhouksesta vapautumista, työn tekemistä ilman aviomiehen lupaa ja yhtäläisiä mahdollisuuksia kouluttautua. Jatkamme tätä työtä yhdessä, jotta tulevaisuuden kaikilla naisilla on väkivallasta vapaa elämä, sama palkka samanarvoisesta työstä ja samat mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa. Nämä tavoitteet on mahdollista saavuttaa.

Tulevaisuus tuntuu aina epävakaalta, eikä se ennustaminen ole muuttunut helpommaksi. Voimaa epävarman edessä antaa vakaana jatkuva yhteistyö. Jäsenmäärä kasvaa koko ajan, koska työtämme tarvitaan ja se tuottaa tulosta.

Jatketaan työtä tasa-arvon puolesta ja taantumusta vastaan!

Naisjärjestöjen Keskusliitto – Kvinnoorganisationernas Centralförbund ry

puheenjohtaja Eva Biaudet

110-vuotisjuhlatoimikunnan puheenjohtaja Riikka Vacker

pääsihteeri Terhi Heinilä

Avslutningsvis – Hur mycket god förändring det går att uppnå på 110 år

Kvinnoorganisationernas Centralförbund har vuxit från de sju organisationer som grundade förbundet till en sammanslutning med 71 medlemsorganisationer som får sin kraft från över 400 000 medlemmar. Föreningen som drevs av ett par experter har blivit ett expertorgan med mer än tio anställda, och på ungefär fem år har vi fått över tjugo nya medlemsorganisationer. Den kraftiga tillväxten har krävt ett ihärdigt och systematiskt samarbete, men också förmåga att reagera på förändringar. Förbundet har satsat mycket på påverkan och kommunikation i slutet av 2010-talet, och flera långsiktiga mål har nu nått lagberedningen. Våra ställningstaganden syns i medierna och våra jämställdhetskampanjer intar sociala medier med jämna mellanrum. Vi har krävt fler kvinnor på beslutande poster och bevittnat hur kvinnorna har skrivit historia i riksdags- och kommunalval. I slutet av 2021 är förbundet större än någonsin.

Under vårt 110-årsjubileumsår ville vi lyfta fram det arbete som kvinnoorganisationerna och kvinnorna utför. Det bygger på ett omfattande samarbete med medlemsorganisationerna: våra gemensamma kampanjer, ställningstaganden och projekt får synlighet, väcker debatt och utmanar attityderna. Medlemsorganisationernas inbördes stöd, snabba reaktioner och ihärdiga arbete i årtionden har trots knappa resurser gjort Centralförbundet till en stark påverkare som lever i tiden.

Gamla utmaningar sysselsätter fortsättningsvis: likalön har inte uppnåtts, Finland är fortfarande det näst mest otrygga landet i Europa för kvinnor och invandrade kvinnor har svårt att få jobb även om de har hög utbildning. Majoriteten av de anställda inom teknologibranschen är män, medan kvinnor tar hand om största delen av omsorgen både på jobbet och hemma. Arbetet mot våld har legat Kvinnoorganisationernas Centralförbund varmt om hjärtat ända från början. Ett omfattande handlingsprogram för förebyggande av våld mot kvinnor har utarbetats och en rapportörstjänst har inrättats. Lagstiftningen om sexualbrott uppdateras till en samtyckeslag. Dessa hör till förbundets långsiktiga mål och är viktiga steg mot ett tryggare samhälle för alla.

Samtidigt måste vi som landets största kvinnoorganisation se till att ingen lämnas utanför. Intersektionaliteten får inte bara vara fraser i jubileumstalen. Det hjälper inte att lokaler är tillgänglighetsanpassade, om vi inte samtidigt arbetar för psykisk tillgänglighet. Kvinnornas och minoriteternas liv påverkas rent konkret av de omgivande attityderna, som i värsta fall tystar ner och utestänger. Vi har enorma mängder knowhow och idéer om hur kvinnor med olika bakgrund kan påverka och delta. Våra synpunkter beaktas, när vi står bakom en viktig fråga tillsammans.

Vi tar ställning till aktuella missförhållanden, men samtidigt måste vi anpassa oss till

internationella förändringar. Metoo-rörelsen lyfte upp sexuella trakasserier på världskartan och satte fart på behandlingen av det här tidigare förtigna temat också i Finland. Klimatet förändras i rasande takt i en ojämfälld värld, så även dess följder är olika för personer av olika könstillhörighet. I klimatomställningen måste jämställdheten och kvinnornas rättigheter ligga i fokus. Även inom digitaliseringen är könspektivet lika viktigt: näthatet är en del av våldet mot kvinnor, och diskriminerande attityder har i viss mån kommit in i algoritmerna. Under pandemin har kvinnornas rättigheter gått bakåt globalt, och de verkliga konsekvenserna av det klarnar först efter många år. Vi har krävt att könskonsekvenserna ska bedömas vid återuppbyggnaden och när vårdskulden betas av.

Arbetet för kvinnors rättigheter kräver allt snabbare reaktioner, men också ingående kunskap. Kvinnoorganisationernas Centralförbunds arbete baserar sig på mänskliga rättigheter och utgår från forskningsresultat. Ett jämställdhetsarbete som bygger på enorma mängder kunskap kräver ett professionellt grepp och därmed även ekonomiska satsningar. Vi ger ett ökande antal utlåtanden varje månad och förmedlar kunskap till våra medlemsorganisationer, andra berörda grupper och medierna via våra nätverk. En stor del av arbetet går fortfarande ut på politisk påverkan och förankring av könspektivet i lagstiftningen.

Kvinnoorganisationerna har en stark roll i samhällsreformerna, men också i bevarandet av de nuvarande rättigheterna. I värsta fall kan de rörelser som motarbetar jämställdhet och kvinnors och minoriteters rättigheter uppnå en maktposition där de kan försäkra de rättigheter som redan har uppnåtts. Den här internationella antifeministiska vågen kan inte passeras med en axelryckning, men vi får inte bli nedslagna. Den starkaste motkraften är ett samlat kvinnoorganisationsfält och en jämn könsfördelning inom beslutsfattandet, så att kvinnornas rättigheter inte bara kan försvaras utan också utvecklas.

Arbetet för kvinnornas rättigheter fortsätter under 2020-talet. Grunden för vår verksamhet lades av de kvinnor som tröttnade på missförhållandena, samlades, ställde upp mål och kavlade upp ärmarna. För 110 år sedan drömde kvinnorna om att befrias från förmynderskapet, att få arbeta utan makens tillstånd och att få jämlika möjligheter att utbilda sig. Vi fortsätter detta arbete tillsammans, för att alla kvinnor i framtiden ska kunna leva ett liv utan våld, få lika lön för likvärdigt arbete och ha samma möjligheter att delta och påverka. Vi ställer höga mål, för vi vet att vi kan uppnå dem.

Framtiden känns alltid osäker, och det har inte blivit enklare att förutspå den. Vårt solida samarbete ger oss kraft inför det som känns osäkert. Vårt medlemsantal stiger hela tiden, eftersom vårt arbete behövs och ger resultat.

Vi fortsätter arbeta för jämställdhet och mot tillbakagång!

Naisjärjestöjen Keskusliitto – Kvinnoorganisationernas Centralförbund ry

ordförande Eva Biaudet

110-årsjubileumskommitténs ordförande Riikka Vacker

generalsekreterare Terhi Heinilä

Liitteet

1. Puheenjohtajat ja hallituksen jäsenet

Kunniapuheenjohtaja

Sipilä, Helvi, ministeri 1993, k. 15.5.2009
Väänänen, Marjatta, ministeri 2011, k. 16.10.2020
Anttila, Sirkka-Liisa, ministeri 2020

Kunniajäsenet

Hetemäki-Olander, Elsi, valtiopäiväneuvos 1995
Petäjaniemi, Tuulikki, varatuomari 1995
Winter-Mäkinen, Anneli, varatuomari 1995
Väänänen, Marjatta, ministeri 1995, k. 16.10.2020
Malmberg, Raili, opetusneuvos 2001
Rehn, Elisabeth, ministeri 2001
Setälä, Päivi, professori 2001, k. 7.3.2014
Anttila, Sirkka-Liisa, ministeri 2006
Krohn, Leena, VTM 2006
Finne-Elonen, Laura, LL 2011
Lindholm (aik. Leppämäki), Tuija-Riitta, VTM 2011
Linnainmaa, Leena, varatuomari 2011
Salmensaari, Leena, pastori, TM 2011

Puheenjohtajat

Varpasuo, Päivi, VTM 2000–2003, k. 12.7.2003
Salmensaari, Leena, pastori, TM 2004–2006
Anttila, Sirkka-Liisa, kansanedustaja, ministeri 2007–2015
Biaudet, Eva, kansanedustaja 2016–2021

Varapuheenjohtajat

Ahola, Tuula, kotitalouden lehtori, KM 2007–2011
Arminen, Larisa, toimistopäällikkö, KTM 2020–
Finne-Elonen, Laura, terveyskeskuslääkäri, LL 1996, 2000–2002
Hollmén, Sirkka-Liisa, VTM 2003
Keiski-Toni, Satu, yrittäjä, johdon konsultti, VTM 2018–2020
Linnainmaa, Leena, osastopäällikkö, varatuomari 2003–2006
Nuottanen-Huttunen, Jaana, alumnikoordinaattori, FM 2002
Paulig, Anita, toiminnanjohtaja, VTM 2012–2015, k. 23.8.2020
Pesonen, Anna-Kaarina, hallintopäällikkö, OTK 2004
Ranta, Helena, oikeushammaslääkäri, HLT 2005–2012
Suonio-Peltosalo, Elina, erikoissairaanhoidtaja 2013–2017
Utriainen, Terttu, rikosoikeuden professori emerita, OTT 2016–2018
Vacker, Riikka, opetusneuvos, HTM 2018–2019

Jäsenet

Aaltonen, Helena, aluekehitysasiiantuntija 2018–
Ahola, Tuula, kotitalouden lehtori 2003–2011
Anttonen, Taru, pääsihteeri, YTM 2021–
Arminen, Larisa, toimistopäällikkö 2019–
Cleve, Kristiina, ammattiasiansihteeri, KM 2004–2006
Erlund, Mirja, toimitusjohtaja 2003–2005
Ermutlu, Yonca, suunnittelija 2009–2011
Eskola, Annamajja, erityisopettaja 2011–2016
Eskola, Meri, toimittaja 2011–2013
Dromberg, Kaarina, kansanedustaja 1998–2002, erosi 10.6.2002
Hahtela, Nina, Suomen sairaanhoitajaliiton puheenjohtaja 2017–, alkaen 20.11.2017
Hedman, Nadine, lastenhoitaja 2004–2006
Hedrén, Tiina ks. Van Hoorebeke, Tiina
Heikkinen, Katariina ks. Pursimo, Katariina
Heinämaa, Lea, yrittäjä, tekstiiliopettaja 2004–2007
Hirvonen, Minna, opiskelija 2013–2015
Hollmén, Sirkka-Liisa, VTM 1998–2003
Hulsi, Pirta, toimitusjohtaja 2020–
Hänninen-Salmelin, Eva, johtava konsultti, VTM 2007–2012
Illman, Margareta, kotitalousopettaja 2000–2002
Istala, Päivi, toimittaja, teatteriohjaaja-dramaturgi 1994–2002
Jyväkorpi, Pirkko, toimittaja, YTM 2003–2005
Järvinen, Heli, toimitusjohtaja, kansanedustaja 2012–2017
Kaipiainen, Maarit, arkkitehti 1998–2003
Karvonen, Tatja, kansanedustaja 2006, erosi 14.11.2006
Keiski-Toni, Satu, yrittäjä, johdon konsultti, VTM 2015–2020
Kiianlinna, Liisa, hallinto-oikeusjuristi 2005
Kivi, Inka, erityislastentarhanopettaja 2008–2010
Kivimäki, Anna-Mari, FM, VTM 2016–2018
Korppi-Tommola, Aura, professori, FT 2006–2011
Kumpula, Merja, ylihoitaja, THM 2002–2004
Kurikka, Kaisa, toimistopäällikkö 2005–2010, k. 9.4.2010
Lallukka, Sinikka, YTM 1999–2001
Linnainmaa, Leena, varatuomari 2001–2006
Moisio, Elina, tutkija, VTM 2005–2007
Moore, Annica, projektipäällikkö 2019–
Mozaffari, Bahar, Monika-Naiset liiton puheenjohtaja 2018–
Nikkilä, Päivi, toimittaja 2009–2010, 29.6.2010 asti, 2014–2019
Niva, Nina, OTK 2007–2009
Nuottanen, Jaana, eduskunta-avustaja, FM 1999–2004
Nurmela, Piia, toimitusjohtaja 2006–2008
Nykänen, Marjatta, pääsihteeri, HuK 2003–2004
Orlando, Carita, toimitusjohtaja 2020–
Paasikivi, Annukka, kotiäiti, yo-merkonomi 2001–2003
Paavola, Saara, toiminnanjohtaja, HM 2021–
Paija, Leea, kehittämispäällikkö 2011–2016
Palola, Elina, erikoistutkija, neuvotteleva virkamies 2012–2017
Paulig, Anita, toiminnanjohtaja, VTM 2007–2015, k. 23.8.2020
Pesonen, Anna Kaarina, hallintopäällikkö, OTK 2003–2004
Pihkala, Marja, toimitusjohtaja 2019–
Pohjola, Tuula, kouluttaja, TKT, 2019–
Pursimo (aik. Heikkinen), Katariina, FM, oik. yo 2016–2018
Raitila, Pirkko, hammashoitaja 2005–2010
Ranta, Helena, oikeushammaslääkäri, HLT 2004–2012

Rantala, Anri, varatuomari 2010–2012
Raunio, Sonja, toiminnanjohtaja 2017–2019
Rytkönen, Millariikka, puheenjohtaja 2017, 19.11.2017 asti
Sailo, Eriikka, työterveyshoitaja 2011, 2012–2014
Sairanen, Lea, turvallisuusasiantuntija 2011–2013
Salmensaari, Leena, pastori, TM 2002–2003
Sievänen, Anita, markkinointisihteeri 1997–2002
Suonio-Peltosalo, Elina, erikoissairaanhoidaja 2012–2014
Talka, Anu, kehittämisspällikkö 2020–
Utriainen, Terttu, rikosoikeuden professori, OTT 2013–2018
Vacker, Riikka, opetusneuvos, HTM 2014–2019
Valdivia Collazos, Maria del Pilar, kielten- ja tanssinopettaja 2007–2009
Van Hoorebeke (aik. Hedrén), Tiina, järjestösuunnittelija 2018–2020
Vanhatalo, Leena-Sisko, ruokapalvelu- ja siivouspäällikkö 2008–2010
Viikilä, Aija, toimistos sihteeri, tradenomi 1997–2002
Öhman, Pia, koulukuraattori, nuorisopedagogi 2013–2018

Tilintarkastajat

Alanen, Sinikka, KHT 2002–2010
Korhonen, Hannele, KHT 2011
Koskivaara, Seija, varatuomari 2001–2003
Paija, Leea 2010
Rantala (aik. Kyöstillä), Anri, varatuomari 2004–2009
Rauman, Eeva, ekonomisti, KHT 2001
Stenmark, Hannele, KHT 2012–
Suonio-Peltosalo, Elina, erikoissairaanhoidaja 2011

Varatilintarkastajat

Giers, Seija, yo-merkonomi 2001–2007
Hiltunen, Pertti, KHT 2008–
Karhunen, Sari, KHT, KTM 2001–2007
Sihvo, Mirjami 2008–2011

Toiminnantarkastajat

Bristolin, Anita 2012
Hellstedt, Mirja 2019
Hulsi, Pirta 2015–2017
Keränen, Mira 2018
Pönni, Anne 2020–
Ulmanen, Mirja 2013–2014

Varatoiminnantarkastajat

Jääskeläinen, Leena 2016–2018
Ketokoski, Anja-Riitta 2019–
Salmi, Ritva 2012–2015

2. Henkilöstö

Toimihenkilöt

Pääsihteerit

Hiitiö, Eija, YTM 1.10.2000–2003, k. 7.8.2003
Hertell, Sirpa, vs. 1.2.2001–30.4.2003
Ruusu vuori, Leena, FM 6.10.2003–31.8.2014
Heinilä, Terhi, LitM 1.9.2014–

Muu henkilökunta

Alatalo, Erna, projektikoordinaattori, VTM 20.4.2020–15.8.2021
Auvinen, Helena, siivooja 1.8.2006–3.11.2008
Bucht, Jatta, oa. projektisihteeri kesäkuu 2007–2008
Granat, Anni, projektipäällikkö, YTK 2018–15.3.2019, viestinnän suunnittelija 16.3.2019–7.8.2020
Hiltunen, Aino, projektikoordinaattori, VTM 14.9.2020– 26.11.2021
Hinkkanen, Annika, vaikuttamisen koordinaattori, FM 16.9.2019–
Hyvärinen, Anni, projektikoordinaattori, VTK 9.1.–12.5.2017, vs. järjestösihteeri 22.5.2017–16.7.2018, viestintäkoordinaattori 17.7.–7.9.2018
Jauhiainen, Riikka, tiedottaja, YTK 22.1.–31.12.2020
Kajanmaa, Salla, hallinnon assistentti, Huk 23.4.2019–1.9.2020, viestinnän koordinaattori, FM 1.9.2020–
Kempainen, Hanna, projektikoordinaattori, VTM 5.9.2016–31.5.2017
Ketolainen, Liisa, projektityöntekijä, VTK 1.9.2015–, projektipäällikkö 2016–, projektipäällikkö ja kansainvälisten asioiden asiantuntija 2020–
Komulainen, Riitta, koordinaattori, FM 1.11.2021–31.12.2021
Kähkönen, Merja, vaikuttamisen koordinaattori, FM 21.6.–30.9.2021, vaikuttamisen suunnittelija 1.10.2021–
Laakkonen, Heli, tiedottaja, YTM, FM 1.2.2021–
Laaksonen, Katja, vs. järjestösihteeri, FM 15.1.2011–7.2.2012
Lahtinen, Merja, arkistointivastaava, FM 6.9.2021–30.11.2021
Lukkala, Maikki, HSO-sihteeri, KM 1.1.–30.5.2003
Luukinen, Susanna, järjestökoordinaattori, VTM 22.1.–12.6.2018
Mailasalo, Maria, vaikuttamisen suunnittelija, VTM 2019–
Nummenpää, Arja, toimistos sihteeri, HSO-sihteeri 24.3.1996–14.5.2007
Ojanen, Jutta, hallinnon assistentti, tradenomi AMK 14.9.2020–
Paakkinen, Karoliina, projektikoordinaattori, YTM 1.2.2021–
Pihkala, Leena, viestinnän koordinaattori, YTM 29.4.–31.12.2019
Pursimo, Katariina, oikeudellisen vaikuttamisen koordinaattori, OTM 1.1.–30.8.2021
Raeste, Anna, oa. toimistoassistentti, valt. yo 8.10.2018–30.4.2019
Tihveräinen, Sonja, harjoittelija, YTM 1.1.–28.2.2008, järjestösihteeri 1.3.2008–13.4.2016
Vainio, Anniina, järjestösihteeri, VTM 13.4.2016–, järjestöpäällikkö 1.1.2019–

Harjoittelijat

NJKL on ollut suosittu harjoittelupaikka, ja se on kouluttanut hyviä asiantuntijoita moniin tehtäviin valtionhallintoon ja järjestöihin. Opissa ovat olleet mm. Janita Heiskanen, Anni Hyvärinen, Maria Junila, Anna-Mari Kivimäki, Uura-Liina Kouvonen, Leena Könkkölä, Anna Lemström, Susanna Luukinen, Katariina Pursimo ja Anni Yrjänheikki.

Toimitilat

Mannerheimintie 40 A 15 ja A 16 1.3.1994–2003
Mannerheimintie 40 A 17 2003–3.11.2008
Fredrikinkatu 39 C 22 3.11.2008–

Jäsenjärjestöt

Nais
järjestöjen
Keskusliitto
Kvinnoorganisationernas
Centralförbund ry